

ДВАНТСЯРД

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ НА ЕМІГРАЦІЇ

Рік III

Жовтень 1949

Ч. 2 (15)

Свята Покрова

День Святої Покрови з найдавніших часів, з доби княжої України відзначається нашим народом, як світлий день перемоги над ворогом у довгому ланцюгу наших змагань за волю. Це свято було традиційним також у невмирущих лицарів Січі Запорізької, від них воно перейшло до українського вояцтва нових часів. Іменем Св. Покрови звалася запорізька церква на острові Хортиці, що в ній молилася вся Січ, прохаючи Матір Божу допомогти в славіних ділах своїх. Образ Покрови був розшитий на корогвах і знаменах козацьких, пронесених крізь вир боротьби з татарами, турками, поганами і іншими ворогами України. Найвизначніші перемоги нашої нації чи це будуть легендарні походи гетьмана Конашевича-Сагайдачного, овіяні славою бої Богдана Хмельницького чи Івана Виговського були довершені з образом Св. Покрови, що майорів на обкурених димом прапорах. Все козацтво — від Кубані до Дону — прийняло це свято. Воно завжди нагадувало їм про гомін визвольної зброї, символізувало перемогу над муками поневолення.

У нові часи, в полум'ї першої світової війни, коли Україна знову заявила своє право на державне життя, на бойових знаменах наших військових формацій з'являється образ Св. Покрови — символ невмирущості нашої визвольної ідеї і заступництва Богоматері над Україною.

Один з живих пам'ятників тих часів — велике знамено Першого Січового імени Гетьмана Дорошенка полку Синьої Дивізії з 1918 р. з велетенським вишитим

на ньому образом Покрови, збереженим до наших днів, стверджує спадковість третьої державності. Під прапором із Св. Покровою ходили запорожці на турків, під таким же прапором билися їх нащадки з новими ворогами вітчизни. Це розкриває безсмертність нашої національної традиції, того духу запорожців, що обумовлював звитяжність у легендарні часи Січі.

Сумівці на спортивних вправах.

В загравах другої світової війни краці сини нашого народу знову підносять прапор змагань за волю. Збройне рам'я українського народу — Українська Повстанська Армія, породжена і просякнута ідеями ОУН, під проводом Української Головної Визвольної Ради стала до бою за волю і незалежність України. Об'єднані великим поривом, пройняті прогресивною визвольною ідеєю, вони з титанічною мужністю виступили проти обох окупантів і своєю кров'ю та звитяжністю перед усім світом заманіфестували

непоборну волю української Нації жити своїм самостійним державним життям.

Українська Повстанська Армія та її ідейний і політичний провід живляться незламною волею українського народу до самостійного державного життя. Вони гуртують увесь український нарід до вже недалекого остаточного і вирішального зудару з споконвічним ворогом.

У своїх героїчних змаганнях вони не забули запорізьких лицарів, що шанували день Святої Покрови, як своє свято. Йдучи за їх прикладом, новітні борці за волю України зробили день Св. Покрови своїм святом. Постановою УГВР від 30 травня 1947 р. День Святої Покрови визнано за день постанови УПА і її свято. У карпатських горах, лісах Волині, у численних неприступних для ворожого ока таборах і криївках, зустрічають вони це традиційне запорізьке свято, свято зброї, непохитно вірячи, що Богоматір, як і колись, захистить їх рідний край від чужинецької неволі і простягне над ним свої шати.

Ця світла віра й глибоке переконання збуджує сили нашого народу, дає йому нову рішучість, запалює новим патосом боротьби.

І в дальшому вирішальному змаганні, що принесе волю й щастя Україні, український нарід не перестане підносити свої моління до пресвятої Богоматері, щоб вона покрила нашу країну своїм Святим Покровом і дала їй, як не раз уже давала, перемогу над злом в ім'я Христової Правди.

Петро Карпенко-Криница

Обличчям до воюючої України!

(З доповіді, виголошеної 28. 8. 49 р. на сумівському святі в Н. Ульмі)

Слова безсмертної Лесі Українки „борись і добувайся Батьківщини, бо прийдеться загинуть у вигнанні чужою-чуженицею, в неславі”, ніби спеціально звернені до нас, незнаного великій поетці покоління. Глибину цих слів ми сьогодні відчуваємо особливо близько, бо стали вони змістом нашого життя, виявом наших поривів, голосом душі, а отже і невідкличним імперативом. Можна в зв'язку з цим говорити про трагізм доби, кричущу несправедливість, яка тріумфує в наші дні і яка зробила для нас такими актуальними саме ці слова велетня української духовності, але одночасно не можемо не бути гордими з того, що в основі нашої священної боротьби лежить глибокий традиціоналізм. І якщо півстоліття тому Микола Міхновський стверджував, що „сучасна молодь України вважає себе безпосереднім спадкоємцем Шевченка, традиції її йдуть до Мазепи, Хмельницького та короля Данила” то ми, сьогоднішня, зокрема сумівська молодь, з повним правом можемо сказати це ж саме про себе.

Гордість з приналежності до великої свободолюбивої нації й того, що ми історією покликани виконати заповіді наших предків, заставляє нас глибоко розуміти, знати й відчувати велич і складність завдань, які стоять перед нами. Наведені слова Лесі Українки саме й формулюють ці завдання, завдання молоді, що опинилася на скитальщині, але мусить „добиватися Батьківщини”, вигнати з неї ворога й відновити свою власну державу. Бо ось кожен з нас відчуває поруч себе плече свого друга, ми веселі, бо ми молодь, здорова життєрадісна молодь. Але нам чогось бракує. Нас щось мучить, як хронічна, уїдлива й турботна недуга. І тоді нам стає ясно, що ноги наші торкаються чужої землі, очі бачать чужий краєвид, вуста п'ють повітря чуже. І це причина нашого неспокою, мук, якоїсь носталгії. Ми відчуваємо, бо не можемо не відчувати гіркоту скитальських доріг і несказанну тугу за Батьківщиною, з якої пішли в світ, у вигнання, щоб жити нею і, головне, боротися за її звільнення. Чим далі віддаляємося від рідної землі, то стає вона дорожчою нам, чіткіше звучить в ушах колискова пісня, яку, схилившись над кож-

ним з нас, співала мати в далекі безсонні ночі і навчала любити дім рідний, людей своїх, свій Край і йти за нього в огонь і пекло. Щораз більше віддалювання від Батьківщини, розпорошування по чужині, роздмухує в серцях наших надлюдську ненависть до ворога, що скрізь копає нам могилу, відкриває все нові й нові фронти, які ми мусимо трощити, щоб бути в наступі, бо саме в першу чергу наступ забезпечує перемогу.

Мета і засоби ворогів наших вже здавна ясні. Так званий гуманізм большевизму, найбільшого нашого ворога окреслюється словами М. Горького: „Если враг не сдается — его уничтожают”. І повинь руйнівницького варваризму кров'ю заливає українські міста й села, куля садиста з кривавою зіркою на кашкеті пронизує груди колгоспника, робітника, інтелігента. Кричить і гасне, назвжди гасне голодна дитина, мати підіймає руки благання до Господа Бога, проклинає добу несправедливості батько. СССР, — ця тюрма, цей кривавий кацет, — несе щастя й рай земний і він — СССР — мусить існувати — так каже найбільший душолюб історії Йосиф Сталін. І ось поруч, або майже поруч нас російські еміграційні меншевики вустами свого нью-йоркського „Соціалістическаво Вестніка” заявляють: „Ми будемо во чтобы то ні стало добиватися сохрания Росії”. Ці побратими большевиків кажуть: „Псевдофедерация в Росии, не смотря на демагогию советского правительства самим фактом своего существования содействует развitiю национального чувства”. Ця російська імперіялістична погань на еміграції, як бачите, вважає, що смертоносний большевизм навіть робить своєрідний ухил, бо нібито... сприяє життю націй, „розвиває національне” почуття в них і, отже, сьогоднішнє нестерпне животіння поневолених Москвою народів — це по-їхньому ще зовсім не трагедія. Можна собі уявити, щоб принесли нам ці покидьки історії, коли б вони „восторжествовали” замість Сталіна, до чого вони власне й прагнуть.

Нещодавно створена Ліга Керенського ставить перед собою ці ж самі завдання. В своєму бюлетені ч. 3 „захисники” поневолених народів пишуть:

Архієпископ УАПЦ Геннадій і голова КК СУМ'у американської і французької зон Німеччини друг В. Гергель разом з почесними гостями приймають парад сумівців на святі в Фраймані-Мюнхені 28. 8. 49 р.

„Раздел страни (тобто ССРСР) не только не нужен, но і вреден”.

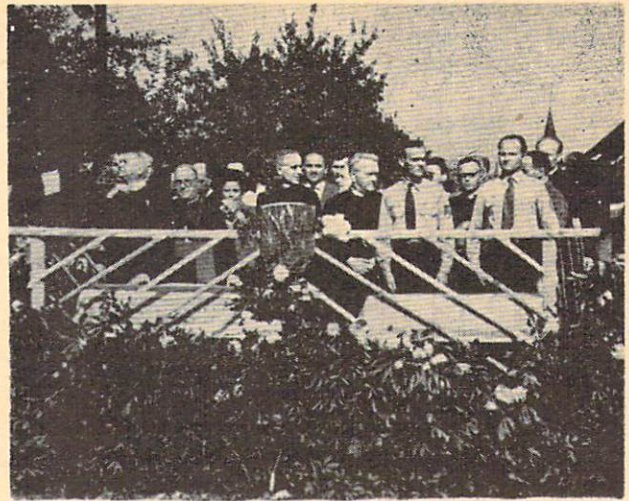
Так званий російський Національно-Трудовий Союз вирішив цілком „знищити” Україну, але покищо одним розчерком пера. Цей „союз” взяв за свою емблему наш український... Тризуб. Акули російського імперіялізму так і пишуть, що Тризуб „ето — символ первых строителей нашево (тобто російського) государства”. Отже бачимо поворот до часів валуєвської реакції з її славнозвісним „України нет, небыло і быть не может”. Реакціонери хочуть повернути колесо історії назад, кинути нашу і інші нації в темряву безпросвітнього рабства й наруги. Монархісти, так звані власовці і увесь інший московсько-імперіялістичний еміграційний зброд, живе одним і робить все для одного: замість сталінського у неподільній імперії принести нове ярмо для поневолених сьогодні народів і в першу чергу для народу нашого. Їхні войовничі думки висловив російський поет-монархіст Ніколай Гумельов, розстріляний більшовиками на порозі їхньої перемоги. Ці слова можна перенести в площину суспільно-політичну і вони звучать так:

„По ночам мне не хочется спать,
Много, много мне надобно крови,
Чтобы жажду мою утальят.”

І ось до цього розгнужданого вереску так званого старшого брата, що іноді вмів хитро маскувати свої справжні наміри, долучаються ще мирніня самозакоханого Янека, якого абсолютно нічого не навчила дійсність. Він мимрить старупісенку про те, що Львів — це не Львів, а Львуф і що це польське місто. Різні шляхи до українсько-польського порозуміння на еміграції, включно з газетною дискусією, заходять в тупик. Різні польські імперіялістичні „часописьма” не двозначно виявляють тенденції й бажання поневолювати наш нарід, хоч ми, українці, не будучи ніколи імперіялістами, не хочемо нічого іншого, як тільки справедливого (але справедливого) порозуміння не лише з польським а й з усіма іншими народами.

Така дійсність. Ні правди, ні милосердя, ні Бога. Ім'ям Спасителя спекулюють не лише большевицькі антихристи а й ті, хто вчора носив на пражках своїх військових поясів слова „Гот міт унс” і ті, хто сьогодні береться рятувати світ. І тому доводиться повторити цілком справедливі слова великого Дмитра Донцова. Він недавно сказав: „Відлітає від нашої цивілізації її дух, тому, що швидким кроком іде дехристиянізація заходу”. Він далі сказав: „Тінь диявола впала на землю! Масові убивства, саботажі, брехня і підступ — ось способи якими він силкується висадити в повітря будівлю християнської цивілізації, обернути людськість в слухняну отару бездушної худоби, щоб молилися ми не Святій Софії у Києві, не Святому Петрові у Римі, а намісникові Нечистого на землі.”

І ось у такій дійсності, ми, молодь поневоленої нації, відновлюємо, зліквідовану ворогом в Україні Спілку Української Молоді, Спілку, триріччя існування якої відзначаємо в ці дні, і пишемо на своєму прапорі дорогі слова „Бог і Україна”. З словами про поміч до Бога охороняли землю своєю наші героїчні предки, з цими словами ішли в бій Володимир Великий, запорожці, Богдан Хмельницький... І як колись Україна, борячись за своє право на існування, була заборолом християнства, так і сьогодні ми покликані історією вийти на одчайдушній бій за свою землю і віру христову, яка жор-

Сумівське свято в Бельгії. На трибуні Преосвященний Владика греко-католицької Церкви Бучко (в центрі) і голова КК СУМ'у Цимбал з почесними гостями під час прийняття сумівської паради.

стоко переслідується ворогом на Рідних Землях. Хто ж може закинути нам, що ми не справедливі в своїх прагненнях, що ми фанатики нездійсненої мрії, що боротьба наша даремна? Чесний — ніхто. Ніхто, бо саме з нами Бог і правда, хоч нас і не завжди чують ті, хто мусів би почути й допомогти. Такий світ. Тріумфує покищо забріхана правда ворогів наших і ми знаємо, що (повторюю слова Лєсі Українки) „не ми уб'єм, то нас вони уб'ють”. І тому ми сьогодні може більше ніж завжди не можемо не відчувати десь у глибині душ наших далекого шуму рідних верб, співу рідного поля, гуркоту міста, зойку катувань наших людей і рокотання повстанського кулемета. В ці хвилини всі наші чуття, думки й пориви якимось особливо зливаються з нею, героїчною Україною, що вперто бореться за свій день волі. Наше постійне гасло „Обличчям до воюючої України” предстає перед нами в усій повноті змісту і ми ще раз вдумаємось у його суть.

В чому вона полягає на фоні вищесказаного? Перш за все в тому, щоб кожен з нас тут, на скитальщині, ще твердіше зрозумів, що він борець на фронті, фронті, який має свої особливості й велике для нас значення; щоб у міру своїх здібностей і з якнайбільшою затратою сил вніс свою частку в Богом освячену боротьбу з большевизмом і взагалі Москвою всіх мастей. Найменший наш промах жорстоко мститиметься на нас, якщо не зараз то пізніше. У вирішальну для України годину вся еміграційна нечисть попливе на українські простори і продовжуватиме там розпочату й зорганізовану роботу тут. Тому безпощадний сумівський наступ у всіх напрямках на ворожі гнізда й прояви ворожі, звернені проти нас, не мусить давати спокою тим кому потрібно „много” нашої крові, „чтобы жажду свою утальят”.

Не забуваймо, що наші дії завжди й скрізь повинні творити спільний фронт з революційними силами рідного краю. Свідомість цього диктує нам постійно жити відлунням героїчних буднів українського визвольного підпілля, правильно розуміти всі процеси, які відбуваються тепер на наших землях, знати справжню душу українського робітника, колгоспника, передового нашого інтелігента — всіх тих, з кого складатиметься всенародня армія волі, тих, хто може незабаром буде для не одного з нас

бойовим товаришем і другом. Знайти дорогу до українських сердець і душ, бути в спільному фронті визвольної боротьби з мільйоновими масами Рідного Краю і не залишитися для них чужим у складній ситуації майбутньої революції зможе лише той, хто, сприймаючи реальність не сфальшованою, керуватиметься не лише почуттями, а й розумом. Говорю про ці речі тому, що в нас, на еміграції, розполітовані „дяді” дуже багато спекулюють цим. Це стало модною вівіскою, за якою, здебільшого, ховається просто таки ворожий Україні крам. Тому наше постійне гасло: тримати руку на живчику української сучасності, вчуватися в ритм сердець, в думки й болі поневоленої нації! Таке завдання вимагає від кожного сумівця відповідного тривкого вироблення, духового й фізичного удосконалення, чіткого окреслення в оточенні. В той час, коли кожен член української нації, зокрема сумівець, для іншого сумівця — це брат, спільник і товариш в його боротьбі за наше завтра, у взаєминах з усяким ворогом для нас не можуть бути чужими слова з десяти заповідей Української Національної Партії, яку заснував був у 1902 році Микола Міхновський, і які звучать так: „Не приятелюй з ворогами нашого народу бо ти додаєш їм сили й відваги”. Одночасно не забуваймо, що поневолені Московю народи — це наші приятелі й співборці, а звідси й наше відповідне до них ставлення.

Гасло „Обличчям до воюючої України” в еміграційних умовах включає в себе і всесторонню підготовку кожного з нас до вирішального завтра. Боротьба в наш час (зрештою, не тільки в наш час) вимагає не лише сили, а й розуму, знання, виробленості. Пригадайте, напр., яку роллю в час німецько-советської війни відігравали перекладачі, тобто звичайні собі люди, що знали німецьку мову. Про це слід пам'ятати. Всі загрози, які таїть у собі еміграція, не повинні нас лякати. Дух соборності, нерозривність з нашою культурою, гідна постава перед чужинцями, політично-освідомлювальна робота серед нашого й чужого громадянства з одночасним дбанням про свій духовий ріст — це важливі, але далеко не всі віхи на складному шляху кожного сумівця. Тип сумівця — особливий, новий тип людини-революціонера. Не пасивність, поверхова галасливість, плиткість і позерство, а невтомна, систематична й глибокозмістовна праця для добра України, фанатична віра в нашу перемогу, відповідна розвиненість — повинні характеризувати кожного сумівця. Це не завжди легко дається. Але ми піднесли, вирваний ворогом з рук наших відважних попередників революційний сумівський прапор для того, щоб з ним перемогти московсько-большевицького наїзника, і тому мусимо стояти на висоті свого завдання, бути такими, які здобувають те, чого хочуть. Ми не вузька політична секта. Ми масовий рух української молоді, але ми ніколи і ні при яких обставинах не маємо права зрадити принципів визвольної революції, бо ми вояки українського визволення. Це наша найголовніша мета і вищий сенс буття на землі.

Всі ці думки приходять ще раз на порядок дня нашого молодечого мислення в дійсності, що крім усього іншого, несе нам все нове й нове розпорощення. Проте ми маємо твердо обрану дорогу, чітку мету і ніщо нас не зможе звести на манівці, жадне розпорощення, перепони й несподіванки нас не злякають. Чи можуть бути труднощі, яких би не перемогли ми, сумівці, що маємо своїх рідних

Юрій Клен

✱

Очима хижими з пратьми віків
Знов дивиться на нас днедане.
Росте ріка, гуде вода в ній,
Гуркоче глухо рокотом років.

В огні і вихорі грядуть часи,
Доба жорстока і почварна,
Не Метерлінка, а Вергарна,
А ти — жажне тавро її неси.

Ось піднесе тобі до уст трубу:
Труби її страшні фанфари,
Її заграви і пожари,

— Терпку весну, стократ хмільну журбу.

Вже розтинає вітру дикий спів,
Життя ще непочатий простір,
Гуде, гуде в невиннім рості
І душу рве на сто шматків.

Хто запалив безмірну далечинь?
То не прадавні світять зорі,
То падає на тло історій
Т-в-о-я страшна і велетенська тинь.

по крові братів у рядах героїчного, просто легендарного підпілля в Україні? Чи є в світі сила така, щоб убила в наших душах прагнення волі й добра рідній нації, за яку вмерли наші попередники з підпілля СУМ'у? Ні, і щераз ні! Тому віримо, що, як 30 років тому, саме в цей час 31. серпня 1919 року, Об'єднані Армії здобули Київ і в ньому замаяв наш синьо-жовтий прапор, так у недалекому майбутньому і наші ноги твердо стануть на бруківці рідної столиці. Об'єднаними силами ми здобудемо знову Київ, але щоб уже ніколи не відступити з нього, не віддати жадному наїзникові.

Ідімо ж із Богом у серці, любімо Край і нарід свій і вміймо в ім'я Божої справедливості, в ім'я боротьби з новим Іродом ненавидіти плем'я Ірода. І тут хочеться повторити заклик Д. Донцова з його доповіді, з якою він виступив у минулому році перед українцями м. Торонто. Доктор Донцов сказав: „Хай наша любов буде гаряча і гаряча наша ненависть! Не літеплі, сказано бо в Святім Письмі: хто є ні холодний ні гарячий виригне того Господь з уст своїх” І далі: „Станьмо сильними духом, станьмо чистими серцем, станьмо гідними, щоб в наші руки вложив Господь караючий меч Божої справедливості! Щоб в ганьбі, в багні і крові сконало царство нового Нерона, царство тьми!” Цей заклик великої людини нашої сучасності мусить відчуті й сприйняті кожен українець, кожен вірний син своєї нації.

Стоїмо на порозі завершення великого розсіяння по світу. Така дійсність. Але розпорощуємось, щоб ще більше зміцніти, мати більше поле для потрібної праці і одночасно бути завжди готовими на поклик України до вирішального бою. І тому, задивлені в державний день нашого завтра, з переконанням, що, кажучи словами Шота Руставелі, „ліпше смерть достойна слави, ніж зганьбоване життя”, хай сьогодні кожен серцем своїм і душею скаже: „Привіт Тобі, дорога революційна Україно! Клянусь, що там, де ступить нога моя — ворог не знатиме пощади!”

Ст. Мудрик

На хресті

(Фрагменти із спогадів)

Ібель затримав свій погляд на світліні, де нас було три. Він пізнав одного з моїх товаришів, за яким уже давно безуспішно нишпорило гестапо. Я помітив у його катівських очах вогник якогось задоволення.

— Де цей друг твій?

— Не знаю.

Всі мої вияснення закінчилися тим, що вони знову почали бити. Немилосердно, садистично, хижо. І якщо в хвилини прояснення свідомости я ще міг про щось думати, то хіба лише про те, щоб витримати всі муки й не заломитися. Свідомість поверталася тоді, коли мене скроплювали холодною водою. Проте моє гранітне „ні”, що було єдиною відповіддю на всі їх питання, бісило катів, і вони знову тортували мене. Нарешті дали кілька хвилин спокою — болочого, неспокійного спокою. Я трохи опам'ятався. Крізь двері до мене долітали уривки різкого крику і стогін, стогін. Я знав: у сусідній кімнаті мордують моїх товаришів. Ібель був змучений своєю фаховою роботою. Він лежав на канапі і кури в цигарку. Тоді до мене підійшов Віктор, і продовжував допит. Спокійно, якимсь поенкаведівському він розпитував мене від діда й баби аж до часу мого арешту, але був безсилий довідатись про те, що цікавило його. А за дверима не стихали зойки і несамовиті крики катованих. Ібель встав і говорив з Віктором по-російськи (той не вмів по-німецьки) про мене. Я чув, як Віктор сказав, що „сексоти плохо работалі” і що нічого корисного їм я не скажу. Це мене скріпило, додавало сил, бо знав, що зради немає і що лишається далі говорити лише два слова „нічого не знаю”. Вірив, що з мого терену я є першою жертвою і що на мені лежить велика відповідальність. Боявся тільки, щоб не попав до них хтось із „м'якими плечима”, тоді б було гірше — могли б щось випитати. Віктор знову почав ставити мені питання про Організацію, партизан, друзів. Нарешті сказав Ібелю, що потрібно арештувати всіх моїх знайомих і сусідів, бо допитування вимагає ширших матеріалів. Рудий Ібель скочив до мене і почав бити, питаючи, де перебуває мій товариш, що його він розпізнав на світліні. Я вже не вірив, що буду жити і тому хотів, щоб вони зовсім покінчили зі мною. Після довгих тортур, Ібель покликав двох вахманів, ті схопили мене за руки й потягли до камери. Я ковтав свіже повітря. Вже зовсім розвиднилось, і мені не хотілося вірити, що я витримав ще одну, як вічність, довгу й жорстоку ніч у руках німецьких катів.

У камері були ті ж самі друзі: Павло, Осип і наймолодший Василько. Всі дивилися на мене переляканими очима. Осип сказав: „Так довго вас не було... ми думали, що немає вже вас”. І Василько додав тримтячим голосом: „Вас не можна пізнати”. Я не міг рухатися. Але коли говорив — не чув фізичного болю. У камері якусь мить була зловіща тиша. Я порушив її: „Друзі, смерть для нас не страшна. Помирати прийдеться лише раз у житті, лише один раз. Мільйони революціонерів віддали себе за Україну і коли прийдеться умерти

й нам — не будемо жаліти свого життя”. Мої слова підтримали друзів на дусі. Обізвався Павло: „Прийдеться згинути — згинемо чесно, хай знають, собаки, що для українського революціонера не страшна смерть”. Я чіткіше почав відчувати під собою бетонову підлогу. Снувалися думки про моїх друзів, що добре знали мене. Чи витримають на допиті? — думав я і, нарешті, знесилений, заснув. Спав довго. Відкривши очі, я побачив темінь — надходила нова ніч. Друзі оповідали мені новини. Довідався, що в одній з камер на нашому коритарі сидить Леся, що в місті великі арештування. Незабаром нам подали якоїсь юшки. Я випив її жадібно і думав чия буде черга йти на допит цієї ночі. Мабуть про це думали й мої друзі по камері. Павло, що колись сидів у польській тюрмі навчав інших, як потрібно триматися на допиті. І якраз у цю мить забряжчали ключі коло нашої камери. Всі затаїли дихання. На порозі стояло два сатрапи. Один з них назвав моє прізвище.

Я опинився в уже знайомій мені кімнаті. Побачив тих самих катів, що тортували мене вчора. Я не мав сил стояти на ногах, тому лежав на підлозі. Ібель запитав, чи думаю сьогодні говорити. Моя відповідь: „Не питайте того, чого не знаю. Що знав, уже все сказав”. І почалося знову: Віктор схопив мене за волосся й положив на стілець. Ібель почав бити. Я був ослаблений, щоб вирватися з сильних рук ката. Час від часу він переривав биття й питав про існування Організації, про те, який пост я в ній займаю і яке маю псевдо. Я відповідав: „Не знаю, до Організації не належу”. Кат продовжував мене мордувати. І я, знесилений і змучений багатоденними тортурками, просив Бога, щоб швидше послав мені смерть і весь час у думці повторював слова: „Ні прозьби, ні грозьби, ні тортури ні смерть не приневолять зрадити тайни”. Роззвірлий, посинілий від злості Ібель кинув палицю, якою бив мене і вийшов. Бити й допитувати продовжував Віктор. За мить Ібель повернувся з гестапівцем і одним з моїх знайомих. Я не знав, що він арештований і думав, що Петро (так звався цей мій знайомий) заломився, і його примусили щось признатися про мене. Ібель загримів до нього: „Говори те, що ти нам казав!” Я підніс голову догори і мої очі зупинилися на очах Петра. Він мовчав. Він перемагав себе і очевидно відчував, що не добре зробив щось. „Говори!” — кричав Ібель. Але Петро мовчав. „Чуєш, — викрикнув, дивлячись на мене, Ібель, — він каже, що ти його зверхник, ти звич його, як треба робити мобілізацію молоді”. „Він бреше!” — коротко відповів я. „Говори!” — уже не кричав, а верещав Ібель, звертаючись до Петра, але той уперто мовчав, і кати на моїх очах розпочали його тортувати. Петро не сказав нічого. Віктор залишив його і знову взявся за мене. За якусь мить я лежав непритомний, без свідомости, але коли вона приходила, мої уста шепотіли: „Ні прозьби, ні грозьби, ні тортури, ні смерть не приневолять зрадити тайни”. Двері до другої кімнати вже не закривалися і я міг бачити, що в цей час робили кати з іншими. Вони робили

Романо Гвардіні

Листи про самовиховання

1. Лист: про радість серця

Дбаймо про те, щоб наше серце було радісне. Не веселе, бо це зовсім щось інше. Бути веселим — це щось зовнішнє, щось, що робить багато шуму, крику і знову скоро минає. А радість живе в нутрі тихо, і коріниться глибоко. Вона є сестрою поваги; де є одна там є й друга.

Буває радість, на яку ми не маємо впливу, якою ми не можемо володіти. Це та радість, що на когось знаходить: велика, глибока, про яку каже св. Письмо, що вона — як ріка; або та розсміяна радість, що все змінює, що світ у сонці купає, приходить і відходить, коли сама хоче. Можна її тільки сприймати, коли вона приходить, і бути без неї, коли вона відійшла. Та радість, що пливе із сили й самопевности молодого життя; або навіть інша — рідка, що у вибраних людей виблискує з внутрішньої ясності їх істоти і над якою ми не маємо ніякої влади. Вона є або її немає. Одначе навіть і в цьому випадку виникає питання, або саме тоді, коли її оберігається, чи коли легковажиться.

Але тут мова мовиться про радість, якій можна промощувати шлях. Яку кожний може мати, незалежно від того, який він. Яка є також незалежна від добрих і поганих хвилин, від повних сили і втомлених днів. Подумаймо про те, як їй промостити шлях. Вона виникає не з грошей, не з вигідного життя і не з того, що люди когось шанують, хоч це все може мати на неї вплив. Вона виникає скорше з шляхетних справ і дій: з добре виконаної праці; з ласкавого слова, що його ми чули або

могли сказати самі; тоді, коли ми мужньо поборювали якийсь промах, або здобули ясний погляд на важливу справу.

Але і це не є ще дійсним джерелом радості. Вона лежить ще глибше, в самому серці, в його найглибшому нутрі. Там живе Бог, а тільки Бог є джерелом правдивої радості. Вона викликає в нас внутрішню ширинь і ясність. Вона робить нас багатими, сильними, не залежними від зовнішніх подій. Що нам зовнішньо приключиться, не може нас вражати, коли ми внутрішньо радісні. Хто радісний, той має до всіх справ справедливе ставлення. Те, що гарне, він один бачить у правдивому світлі. Тяжке й тверде він визнає як пробу своїх сил, сміливо їх схоплює і підкорює собі. Він може інших людей обдаровувати, і при цьому зовсім не убожіє. Але він має також і відверте серце, щоб могли в належній мірі приймати.

Якщо, одначе, радість походить від Бога, а Він живе в нашому серці, то чому ж ми її не відчуваємо? Чому ж ми так часто буваємо смутні, пригнічені, роздратовані? Бо джерело, з якого вона випливає — засипане. Як відкрити дорогу радості? Що зробити, щоб вона ввійшла в душу? Це питання. Ми мусимо найбільш внутрішнє в нас зв'язати з Богом. До цього можемо дійти різними шляхами. Ми могли б прагнути до того, щоб внутрішньо перебувати з Богом; часто всією душею до Нього звертатися і тоді серед внутрішньої тиші бути з Ним. Може ти знаєш ще й інші шляхи. Я хотів би

те саме, що зі мною. Я, ніби крізь сон, бачив, як увели старенького сотника Маланича. Він падав навколішки, присягав, що нічому не винен, але кати не рахувалися з його віком. Він винен. Він українець. І вони його модували. І ще, ніби крізь сон, бачив я якихось невідомих людей, приведених до мене. Вони щось говорили, але я не знав що. В очах моїх ставало темно, я бачив якусь чорну-чорну ніч, робилося якось недобре і я неприємно.

Опам'ятався в камері. Тут було вже багато нових людей. Всі побиті, стогнали від болю. Почував себе погано, не міг сам повертатися, але був щасливий, що не заломився. Осип дав мені чогось питися. Старий Михайло ворожив, чи я ще побачу волю і свою Зосю. Павло, що увесь час стояв коло визитирки і надслухував, сказав: „Лесю — забрали“. Я думав про долю цієї дівчини. Андрій схилився і розповідав мені, що його увесь час на допитах питали про мене.

Прошло три дні. Одного вечора почувся різкий тупіт ніг і на хвилину завмер біля нашої камери. Відкрилися двері. Серед двох вахманів СД стояв Віктор. Він показав рукою на мене і процідив: „Веріть!“ І я знов потрапив у знайому вже кімнату, в руки тих самих катів. Ібель, звернувшись до Віктора, промовив: „Замкни двері!“ Потім заговорив до мене (я лежав на підлозі): „Ти признаєшся, чи ні?“ Кажу йому: „Нема до чого признаватися, я вже все сказав“. Ібель почав нервово ходити, потім узяв із столу аркуш задрукованого паперу. „Підпиши цей протокол і підеш назад до камери“.

„Прочитай, що там написано“ — сказав я. Він кинув аркуш паперу на стіл, і вибухнув несамовитою лайкою. „Я тобі зараз прочитаю!“ — зарепетував німецький кат, і почав бити. В цей час Віктор схопив мене, притяг ближче до стола, а Ібель наклавав мені на руки якісь дроти. Зробивши це, він сів на стіл і закурив цигарку. Віктор стояв і щось домав. Я лежав на підлозі. Я знав, що мене мордуватимуть при допомозі електричного струму й готувався до смерті. І ось Ібель устав, натиснув кнопку, що була на столі. Мене стрепенуло й почало ломити кості. Забило дихання. Груді й живіт, здавалося, були дуже надуті. Я випростався. Ібель що слідкував за моїми рухами, негайно виключив струм. Я зідхнув і почав жадібно ковтати повітря. Віктор поливав мене водою. Ібель запитав, чи буду говорити. Я мовчав. І він знову включив електричний струм. Я, здавалося, відпливав із страшними болями в безвість небуття, і лише пригадую, що кілька разів я ніби пробуджувався і, ніби крізь сон, бачив, що Віктор стояв коло мене із дзбанком у руках і поливав водою.

Коли цілком опам'ятався, побачив, що лежу на коритарі. Було цілком видно — був день. За якусь хвилину підійшов Віктор і запитав: „Що, ти ще не подох?“ Так пролежав я до вечора. До камери мене вже не брали. Коли залягли вечірні присмерки, я почув гуркіт машини. Я тоді ще не знав, що ця машина, конвоїрована гестапівцями, везиме мене крізь рідні простори у страшну львівську тюрму „Лонцький“, де я й опинився на другий день.

запропонувати наступний, бо по ньому особливо добре й певно йти: наше найглибше нутро є таким, як ми хочемо. Там мусимо бути завжди з Богом, тоді Його радість може ввійти в нас. Скільки разів ми щиро говоримо до Господа: „Боже, я хочу те, що Ти хочеш”, стільки разів є вільна, відкрита дорога для божої радості. А коли ми дозріли до того, що завжди так думаємо, коли наше найвнутрішніше хотіння постійно й щиро звернене до Бога, тоді ми радісні, хоча б нам зовнішньо не знати що трапилося. Розуміється, що в цьому звертанні до Бога мусить бути щось, що споріднене з радістю: воно не може бути силуване, боязливе або недовірливе. Воно мусить бути вільне і відважне. Ми мусимо, сповнені радісного довір'я, говорити: „Могутній Боже, що Ти хочеш, те хочу й я”. Отже, мусимо прагнути до того, щоб ми були цілковито з'єднані з божою волею.

Одначе де бачимо те, що Бог хоче? До цього не потребуємо ніяких далекоїдучих міркувань, ні великих плянів. Ми бачимо це в чомусь цілком звичайному: в сучасному моменті. Нераз мусимо також виносити важливі рішення або робити далекосяглі пляни. Тоді, власне, приходиться для цього „момент”. Ми можемо, отже, при цьому залишитися: що якраз тут потрібне, що якраз є моїм обов'язком — те є волею Бога. Коли ми це робимо, тоді Бог веде нас від одного вчинку до другого. Бо кожний момент з його обов'язком є післанцем Бога. Коли уміємо його слухати, тоді стаємо дозрілими, щоб належно розуміти наступне післанництво і його виконувати. Так робимо крок за кроком твір нашого життя. Отже: чітко підхоплювати, що Бог тепер від мене хоче. Йому з власної волі сказати сильне „так”, а опісля рішучо братися за діло. Тоді будемо сповнені радості.

Тепер ми вже так підготовані, що можемо йти далі. Зрештою, ти сам мусиш далі над цим роздумувати. Попробуймо, отже, все, що ми найшли, зібрати в якійсь ясній постанові! Частіше протягом дня, наприклад, перед працею або коли щось нове стає перед нами, запитуймо себе: що Бог хоче від мене? Щоб це пізнати, дивимось на те, що якраз тоді лежить перед нами. Ми не шукаємо того, що нам відповідає, або що нам більше подобається. Тільки питаймо себе цілком щиро: що тепер маю вчинити? Тут, однак, мусимо вважати і не дати на себе впливати. Впливати? Кому? Нам самим! Нашій примхливості, непостійності й нашому лінивству. Ми мусимо бути непідкупні. Ми мусимо хотіти й цілком ясно бачити як є справа.

Тоді, отже, це я повинен зробити. Так, Господи, радо! Останнє слово все вирішує. Про це йдеться. Не неохоче; не тому, що воно мусить бути; не кволо і недбало; лише радо! Це слово треба, однак, сказати нутром, а не тільки думками або тільки устами. Волею треба його сказати. І то щораз глибше. Чи ти це розумієш? Щораз глибше мусить це слово вникати в серце. Бо внутрі сидить ще багато нехоті і вона проти цього борониться. Треба пронизати її цим словом — „радо”. Де в нас є ще тупість і лінивство, туди мусить це слово вникнути як ярке, сильне світло — чимраз глибше, чимраз ґрунтовніше, аж поки все буде ясно стояти перед Богом: Господи, я хочу. Тоді ти будеш радісний. Таким був і наш Господь. Вся душа Ісуса була одною радісною готовістю: „Волю мого Батька сповняю повсякчасно!” А тоді приступаймо до праці, до різних завдань, до забави і до всього можливо-

го! Тільки вір, що коли ти виходиш з такого „радо”, ти маєш радісну силу, яка безумовно подолає все! Бо Бог є в цьому! Очевидно, це наставлення треба раз-у-раз відновлювати, особливо, коли тобі щось важко дається; коли перший відрух уцухне; коли щось інше в міжчасі виникне. Ще раз і це раз: що це значить? Радо! І тепер за діло!

Але ми маємо також тіло. Ми не можемо про нього забувати. Коли людина пригноблена, що тоді робить тіло? Воно заломлюється. Але коли воно радісне — випростується. Радість тіла — це випрямлена постава. Це повинно стати для нас вправою: держатися прямо. Голова догори, чоло відкрите в світлі, плечі назад. В ході — еластичні ноги, в сидінні — не спиратися, коли непотрібно. Але також внутрішньо триматися прямо, не тільки зовнішньо. Тіло хоче раз-у-раз заломлюватися; тоді воно натискає на самого себе, і все стає тупе й тяжке. Тому бути також внутрішньо випрямленим, зокрема тоді, коли ми пригноблені! Коли сильно випростані, зовнішньо і внутрішньо, тоді — запитати в душі. Коли входимо в запущену, заповнену кімнату, — відкриваємо вікна й двері, впускаємо повітря й світло, а тоді мітлу в руки і замітаємо: геть з сірим, заповненим дрантям, геть, геть! Саме так робимо з нашою душевною кімнаткою, поки не стане все ясне й свіже! Так! А тепер: що це значить? Це — радо! І мужньо за діло!

І ще одно: дбаймо також про джерело радості в нашій кімнаті. Що це могло б бути? Може якась живуча рослина. Те, що невинно росте, зеленіє й цвіте — викликає радість. Або радісна картина, пейзаж, де ми колись мандрували. Час від часу подивися на неї: яка перспектива! Який свіжий ліс! Яке ясне небо! Яка гарна лінія горбів — це моє, усе моє! Або пісня. Заспівай собі! Тоді стане в тобі ясно. Або гарний вірш. Це діє, як свіжий напій під час довгої, заповненої їзди. А тоді знову, відсвіжений, за діло!

Тепер спогляньмо ще на великих ворогів радості. Терпіння не належить сюди. Воно робить людину сильною й глибокою. Воно робить її здібною до справжньої радості. Ми спокійно відкривмо йому серце. Про нього поговоримо іншим разом. Але є два вороги, яких мусимо знищити: досада і понурість. Досада виникає з малих неприємнос-

На сумівському святі в Н. Ульмі (Німеччина).
Фрагмент із футбольних змагань.

тей дня. З вражливого серця, що завжди бачить погане, завжди терпляче, не вміє сміятися, не вміє вибачати. Геть з нею! Це паразити в душі. Ми мусимо це вимести, і то негайно, коли тільки вона покажеться, негайно! Щось інше з понурістю. Це темна постать, що прогрізає душу, якщо допустимо її до себе. Але повір, що можна нею заволодити. Можна! Тільки при одній умові: якщо вона лише появиться, зразу ж проти неї виступити, так як ми тількищо говорили. Але негайно, і не гратися з нею! Бо, коли вона в тобі загіздить, то вже в той день не позбудешся її, а може навіть і протягом багатьох днів.

Нарешті, ще одна порада: вечером, перед сном, скажім собі спікіно й твердо: завтра буду радісний, веселий. Уявм собі, як воно буде, коли я, радісно випрямлений, вільно проводитиму день, працюватиму, бавитимусь, буду з людьми. „Таким буду завтра цілий день!“ — ми повторюємо собі це багато разів. Це творча думка, яка в душі діє цілу ніч, беззвучно, але певно, як дух у казці. Ми цього не помічаємо, але вранці все буде ясніше,

ніж це могло бути звичайно. І тоді кажемо собі те саме: я сьогодні цілий день — радісний! І так кожного ранку, кожного вечора, не даючи себе відірвати від цього жадною невдачею. А коли прийде день, тоді ми себе перевіряємо: чи я завдав собі труда? (Ми робимо з собою обрахунок і тоді робимо нове рішення: завтра буде краще!

А тепер можеш дещо про це подумати, або обміркувати це з іншими. Це тобі тільки малі натяки: Євангелія св. Матвія 6, 16-18. — Коли пізнаємо, як мало ми досі osiąгнули або як багато в нас самих суперечностей. — Коли це не вдається, що робимо. — Коли нас вдома або в школі або деінде не розуміють. — Коли те, що вимагає від нас момент тяжке або занадто тяжке. — Коли щось є нам противне. — Брак відваги. — Хвороба — Коли вже ні в чому не находимо радості. — Фальшиві радості. — Чим ще можемо радуватися. — Відчуженість за дарунки радості моменту. — Як псуємо собі радість?

(Переклад з італійської мови)

Науково-популярні теми

Стерин

Небесні послы

Відомо, що час від часу в тому чи іншому місці падає з неба на землю камінь. Це явище не одному з нас доводилося бачити на власні очі. Коли воно відбувається вночі — на небі нагло спалахує ясно-вогнена куля й швидко котиться по небу. Часом вона має червонявий, часом синій колір. При цьому не раз чуємо дуже сильний гук.

Це — метеорити, або інакше аероліти. Досліді показують, що формою, кольором і виглядом метеорити бувають дуже різноманітні. Вага їх теж різна: від маленьких зерняток, що важать менше одного грама — до величезних брил на мільйони тонн. Маленькі метеорити називаються космічним порошком, якого є багато на снігових полях полярних країв. З більших метеоритів згадаємо такі: в Нью-Йоркському музеї зберігається залізний метеорит, привезений з Гренландії, вагою в 37 тонн. В Африці, в пустелі коло Адразу, знайдено в 1920 році залізний метеорит, що має виміри 40x40x100 метрів і важить коло одного мільйона тонн. В Сполучених Штатах Північної Америки відкрито в 1891 році в Аризоні коло Чортового канйону кратер-заглиблення, що має промір 1200 метрів і глибину 200 метрів. Фахівці ствердили, що цей кратер постав у наслідок падіння метеориту, що, впавши, застряг глибоко в землю й вирив

яму. Обчислено, що він важить до 10 мільйонів тонн.

В 1908 році 30. червня о 6. годині ранку впав метеорит коло річки Кам'яної Тунгузки в Сибіру. При цьому був такий сильний удар, що деякі сейсмографічні станції зазначили землетрус. На 50 кілометрів довкола місця падіння дерева пралісу були вирвані з корінням і розметані, а поверхня землі — була перерита численними кратерами, ямами, ярами. Самого ж метеориту ще й досі не знайдено.

Святий камінь у Меці — Кааба — є також метеорит. Він чорний, але магометани вірять, що колись він був білий, і тільки згодом почорнів і чорніє далі, бо бере на себе гріхи людей, що приходять до нього на поклоні.

З якого матеріалу складаються метеорити? Виявляється, що у їх склад входять виключно ті хемічні первні та їх сполуки, що знаходяться й на землі. Це здебільшого залізо, нікель, магній, сірка, глинець, кисень, вуглець та фосфор. Зрідка подібуються також інші первні — натрій, кобальт, мідь, плятина тощо. Ніколи ще не находили в метеоритах решток органічних матерій.

Звідки беруться метеорити? На жаль, цілком певної відповіді на це питання наука ще не дала. Найбільш поширена думка, що метеорити є не що інше, як уламки небесних тіл, що належали колись до соняшної системи й

були розторочені якимись вибухами або зударами одно об одно. Тепер ці уламки носяться в небесних просторах з великим погоном від 30 до 60 кілометрів на секунду. Поки метеорит летить у безповітряному просторі, ми його не бачимо, бо власного світла він не має, а відбите на нім соняшне світло не викликає в наших очах жадного враження, бо розміри метеоритів замалі. Коли ж метеорит попадає до атмосфери землі — загорається й випромінює власне світло. А постає це тому, що метеорит, пролітаючи крізь атмосферу, третється об повітря, а головне стискає його перед собою так сильно, що при тому розвивається велика кількість тепла, постає дуже висока температура й метеорит розпикається до жару. Можна думати, що деякі метеорити при цьому цілком спалюються. Від розжарення поверхня метеориту топиться, застигаючи потім по охолодженні на міцну, блискучу кору, але середина буває часто не порушена. Це значить, що переліт через атмосферу відбувся так швидко, що процес нагрівання й топлення не встиг дійти до середини метеориту. Коли під час розжарення постають у метеориті гази високого тиску — метеорит вибухає, розривається на дрібні частки і розлітається на всі боки. Тоді можна чути гук. Але метеорити чуємо й тоді, коли вони не вибухають: часто во-

В. В.

Думки по дорозі до образотворчого мистецтва

1. Не лякайся мистецтва

До царства мистецтв входиться багатьма брамами. Ті, що здійснюють це широкими шляхами науки, входять до нього крізь портал історії й філософії мистецтва або естетики. Вужчими стежками наближається до нього профан. Він входить до цього царства дверима любови мистецтва.

На кордонах мистецького царства, довкола пам'яток до місць ласки мистецтв товпляться численні провідники й оформлюють свої послуги: один обіцяє коротку подорож через чудеса мистецтва, другий манить повчальною мандрівкою від стилю до стилю, третій запевняє, що здобуде доступ до зірок царства мистецтв: він веде до геніїв. Але брама історії мистецтва загорожена возами, повними книжок, словників, монографій, підручників, томів ілюстрацій. Через ці барикади знання йдеться до святині мистецтва. Єдина фіртка не загорожена стиртою книжок — це двері любови мистецтва. Треба тільки переступити поріг пошани до творчої праці й тільки дві речі принести з собою: відкрите око й охоче серце.

А все ж таки і тут дехто зволикає. Він боїться, що в царстві мистецтва не зможе так от собі, без нічого визнаватися. Довкола чужинця говориться своєю мовою, аж кишить від таємних понять і великих слів. Над деякими з цих фахових понять міркуємо, думаємо, що їх в якійсь мірі розуміємо (як ось, напр., „середновіччя” або „ренесанс”), інші (напр., „якість”, „стиль”) видаються нам зрозумілими тільки для втаємничених. Але подумаймо,

що перед тим, як такі поняття науки побачили денне світло, вже були мистецькі твори і люди ними захоплювалися та насолоджувалися. Наївне відчуження мистецтва може обходитись без словника знавців. Чи це не заспокоює вас?

Людина, що любить мистецтво не повинна відчувати страху ні перед питанням стилю, ні перед проблемою краси. На питання: „що таке краса?” маємо стільки відповідей, скільки шляхетних умів роздумували над цією проблемою. „Змислами пізнана досконалість”, — сказав Бавмгартен; „Те, що без користі і без поняття загально подобається”, — думав Кант. Гегель добачав красу „в змисловім існуванні абсолютної ідеї”, Шеллінг в „зображенні необмеженого в обмеженому”. Для інших краса — це „свобода в появі”, або „теперішні ідеї в обмеженій появі”. Сотні таких визначень, дефініцій можна б було поставити поруч.

А як звучить наше визначення? Істоти краси не можна взагалі схопити і передати в словах. Що таке краса — знає кожна людина, біля якої (коли вона дивиться на гарну людину, шляхетну будівлю, пластику, картину, рисунок) вдарив колись грім краси і життя якої від моменту цього потрясення зійшло на інший шлях.

Дехто думає, що заховав свою душу від побудливих хвиль краси і він здебільшого помиляється. Чар мелодії, блиск фарби, лінія тіла через якусь щілину в почуттях знайдуть доступ і до нього, і будуть відповідно діяти на якесь глибоко захова-

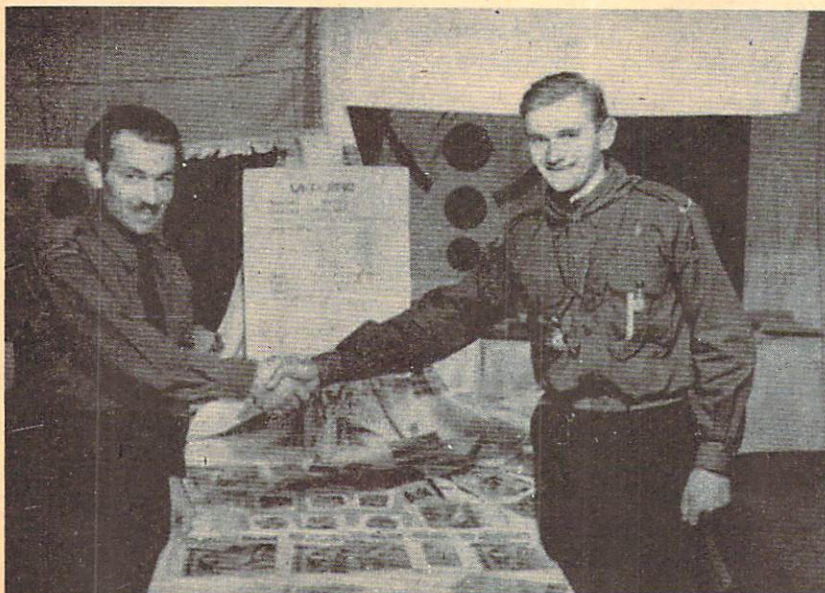
ни сильно свистять. Цей свист походить від того, що безпосередньо за метеоритом під час його льоту постає порожнеча (безповітряний простір) і в цю порожнечу вганяється з великою силою повітря, стиснене з інших боків.

Пролітаючи через атмосферу землі, тобто роблячи дорогу коло 300-400 кілометрів (якщо рух скерований прямо до осередку замлі) метеорит втрачає від опору повітря свій погін і вже близько землі падає з погоном, що ви-

кликається тільки його вагою — силою гравітації між метеоритом і землею. Тому часом падають метеорити не дуже гарячі, встигаючи охолонути. Але завжди вони мають заокруглені канти і ніколи не мають гострих виступів: все це заливається й згладжується тоді, коли верхній шар метеориту розпикається під впливом високої температури під час льоту крізь атмосферу землі.

Треба думати, що падання метеоритів відбувається безнастанно. Але люди спостерігають тільки невелику частину цих падінь, бо багато метеоритів падає на широкі водні простори, пустелі, гори тощо.

Спадаючи на землю, метеорити віддають їй свою кінетичну енергію (живу силу) і тим збільшують її тепло. Своєю масою вони збільшують також масу землі, а своїм хемічним складом ці небесні послі (принаймні ті, що знаходяться в межах сонячної системи) збудовані „по образу й подоби” наших земних тіл. Цим метеорити збільшують і поширюють наше знання світу.

Виставка сумівських робіт у м. Роклянді (Австралія), організована головою першого в цій країні осередку СУМ'у другом О. Янківським. На фото: друг Янківський вигається з українським пластином біля одного з стендів виставки.

не мистецьке поготівля душі. Це може бути момент якоїсь великої журби, переможної радості, близькість вмирання, або південь найвищого життя — ваші очі спалахнуть якимось особливо і спиняться на чаруючому блиску краси.

Неслушно говориться про мистецтво, що воно є тільки чарівником, який може переносити в золоте царство мрій тих, що втікають від життя, перетомлених діями. О ні! Мистецтво є щось більше, щось інше. Цінності, які мають значення в царстві мистецтва: правда і правдивість, відданість і витривалість, відвага в признаванні і творче хотіння — це ті цінності, що надають усьому життю гідність і порядок.

І тому стає дивно, що люди, яких власне життя керується силою рішення, відвагою й фантазією (передумовою кожного великого технічного, політичного чи навіть купецького чину є жива фантазія, якій маячить ціль, поки знайдеться шлях до цілі), не бачать, що ті самі сили діють також і в мистецькому процесі. Вони не передчувають, що маляр чи різьбар є духовим братом інженера. Вони ніколи також не погодилися б, що ті здібності, якими вони так часто гордяться, є в суті речі тією ж самою енергією, яку мають і мистці. Все справді творче є однаково споріднене і належить до тієї самої групи.

Тільки прірви між царством мистецтва і царством філістерів не можна перескочити. Перед філістерами всі перегородки мистецького світу треба спустити і зачинити всі брами. Філістери — рослина, що приймається не тільки на міщанській землі і не тільки в другому періоді життя — філістери є в кожному стані і в кожному фаху, вони є, на жаль, також і в молодості. Філістер гордий за своє серце, яке не б'ється під впливом вражень і то всякого роду: мистецького, релігійного, наукового чи політичного. Його ніщо не підносить, не потрясає, не пригнічує і не пориває. Він не теплий ні холодний, він не знає пристрасти. Це й робить його не здібним сприймати мистецькі враження. Творче зусилля говорить тільки до людей з творчими здібностями хотіння і почування. З уст філістера вийшло, мабуть, нещасне слово про „веселу мистецьку братію”, бо філістерська душа не передчуває навіть, що бути мистцем — це значить: твердо, поважно й тяжко, навіть дуже тяжко працювати!

З чужинецької літератури

Стефан Георге:

У Ч Е Н Ї

Ihr sprecht von Wonnen die ich nicht begehre — —

Не прагну блага, що воно вам звичне
В мені любов до того хто мій Пан
Слаженне вабить вас - мене величне -
Мене живить величний Пан.

Більш ніж у цех до вас на чин побіжний
Послав мене до свого чину Пан
Там значу в службі я - бо Пан мій ніжний
У мене майстром ніжний Пан.

Це проща знаю в край невідомий
Де гинули - та там де є мій Пан
Я не страхаюсь - бо мій Пан свідомий
Мені оплот свідомий Пан.

Я й не цікавий в платі жадній більшій:
Лиш в тій що має в погляді мій Пан
Багатші є либонь: мій Пан найбільший
Мене веде найбільший Пан.

(Переклав І. Д.)

Стефан Георге (1868—1933) стоїть цілком особно в німецькій поезії: він прагнув надати поезії самодатного значення — поезії як виявові найвищої духової діяльності людини. Творчість означала для Георге священнодійство, і він оберігав її від впливу будь-чого нищого, міщанського, щоденного, навіть зовнішнього, нехтуючи, наприклад, загально-вживаними правилами правопису — що віддано і у вміщованому тут перекладі поезії, ідеєю якої є абсолютна самопошва.

„Як довго немає самостійної Української Держави, так довго не буде порядку в Європі”.

Евг. Коновалець

*

„Нема без влади волі”

Леся Українка

*

„Не забуваймо про меч; учімося міцніше тримати його в руках”.

(С. Петлюра)

Сумівці й сумівки Галендорфу та Гетінгену (англійська зона) після присяги. В центрі (сидять) голова ЦК і КК СУМ'у друг Вожаківський та член КК СУМ'у друг Стельмах.

Від Секретаріату Асоціації

Кілька місяців тому, в численній українській пресі появилася декларація „Молодого Покоління” і повідомлення про створення цього письменницького об'єднання. Ставлячи цілком правильну ставку на охоплення не тільки письменників молодшої генерації, що більш-менш визначились, а й тих, що ще знаходять себе, пробують свої сили в письменстві, силою обставин з самого початку організації об'єднання було все ж допущено велику помилку, включивши навіть у керівні органи його окремих явно не відповідних людей і це вкінці-кінців стало причиною того, що об'єднання не притягло до себе літераторів, не змогло нічого зробити, стало фікцією. Автор декларації, фактичний творець об'єднання і голова його правління Петро Карпенко-Криниця, після безуспішних намагань зрушити об'єднання з мертвої точки, перетворити його з фікції в те, чим воно насправді повинно було бути, зняв з себе відповідальність за „Молоде Покоління”, чим поклав остаточний кінець його існування, але щоб не облишити початої справи, а, йду-

чи назустріч волі чималой групи літераторів, зреалізувати задум організації серйозного, дієвого й творчого літературного середовища, потреба якого гостро відчувається. Так поставила Асоціація Письменників „Авангард”, для якої не є чужими також принципи декларації не існуючого тепер „Молодого Покоління”, хоч рамки діяльності Асоціації значно ширші — це однорідне в своїх прагненнях письменницьке середовище, куди відкритий доступ усім письменникам, не лише молодшим і молодим, що беззастережно поділяють засади, які лягли в основу творення Асоціації.

Назва нашої Асоціації, обов'язки голови якої виконує Петро Карпенко-Криниця, даючи ключ до розуміння творчості письменників, що входять у її склад, не зв'язує себе з одноіменною назвою журналу, який погодився дати нам свої сторінки, за що виносимо щире подяку ЦКСУМ'у.

Письменників, що хочуть бути з нами, просимо відгукнутися. Всю кореспонденцію слід покищо надсилати на адресу журналу.

*

Від редакції. Починаючи з цього числа журналу, охоче даватимем місце для Асоціації Українських Письменників „Авангард”. Матеріали цих літераторів редагуються їх власною редакційною колегією.

В цьому числі містимо статтю Голови Асоціації „Чого ми хочемо?”, а також твори **О. Зубевського, В. Старицького, В. Шимка та М. Щербака.**

Чого ми хочемо?

Дійсність, в якій виявляємо волю до творення своєї Асоціації, справді невідрадні в найгіршому розумінні цього слова. Проте невідрадність ситуації ні в якому разі не може бути похилою, по якій би безвольно котилися спрагли життя, творчості й боротьби за свої ідеали. Що ж з того, що ми з кожним днем все більше й більше просторово віддаляємося один від одного, попадаючи часто в обставини ще гірші ніж досі, отже далекі від тих, які потрібні для творчої праці? Що з того, що немає матеріальних засобів не тільки на організацію видавничої справи, а іноді навіть і на своє більш-менш людське прожиття? Що... зрештою, цих „що” можна ставити безліч, але вони нас не лякають.

Наш час — це час, коли зокрема нам, молодшій генерації, потрібно розумно й активно поспішати жити. Так, поспішати! Може не лише тому, що втрата найкращих років багатьох з нас у країні пекла зобов'язує тепер надолужити прогаєне, не лише тому, що кожний з нас проверстав уже добру половину свого життя, не ставши літератором більшого формату, а й тому (і це важливо), що розв'язка проблеми українського бути чи не бути стоїть перед саміснськими дверима історії. І, хай комусь не подобається, обравши шлях служіння мистецтву, ми одночасно не сміємо і не маємо права відриватися від життя і забувати, що належимо до нації, муки поневолення якої можна порівняти з муками розп'яття Ісуса Христа, нації, яка ось уже кілька століть стікає кров'ю в боротьбі за свою „правду, силу і волю” і цієї боротьби не при-

пиняє сьогодні. Хто з нас, літераторів, може бути байдужий до цього? Звичайно ніхто, коли виключити аномалію і говорити про чесних і відданих нації людей і враховувати, що ми свідомо пішли на скитальщину не як туристи, а як політичні емігранти, щоб не тільки „каратись, мучитись, але не покаятись”, не тільки думати про „хліб насущний”, а й щоб своїм гарячим, безкомпромісовим словом стати на захист рідної землі, по-мистецькому сказати те, чого сказати не можна „там”. Це — наше призначення, наш обов'язок. Питання на перший погляд здається само собою зрозуміле і не підлягає дискусії, але кількарічне українське літературне життя на еміграції показує, що саме це головне питання ніби навмисне відтискалося на задній план, глухло в хащах безлічі літературних і так званих літературних дискусій, що не сприяли постановці його в такій площині, в якій воно повинно стояти, зокрема сьогодні. Книжковий ринок, за винятком може якихось двох-трьох творів художньої літератури, що в свою чергу можуть мати ще чимало чого до побажання, не є показником того, до чого повинна прямувати наша література, не відбиває дійсності, що давно чекає свого втілення в художніх образах. Іноді складається враження, що літератори, зокрема ті, які пережили безприкладні страхоття й наругу над людиною в большевицькій системі новітнього рабства і тепер, вирвавшись з неї, дишуть більш-менш вільним повітрям або не переживали всього цього, або свідомо роблять злочин перед

своїм народом, пишучи про все що хочете, але не про те про що б вони повинні писати. Невдала комбінація МУР-у, що одчайдушно боровся за монополізацію всього літературного життя на еміграції і пристрасно поборював цілком здорові тенденції до оживлення літературного процесу і спрямування його на природні й правильні рейки, не тільки не справився з своїми широко закросеними завданнями, а в якійсь мірі був може навіть перешкодою для деяких груп і окремих письменників у реалізації їх благородних завдань. Поодинокі цілком слушні виступи критиків (зокрема д-ра О. Грицяя в „Орлику“) або бралися під барабанний обстріл не коронованими літературними „богами“, або вразно промовчувались і негувались. Все це, можна думати, впливало перш за все з явно хибних, якихось дивних, коли не сказати шкідливих, тенденцій, що панували (і далі панують) у писаннях наших літературних авторитетів на еміграції. Оскільки ці „боги“ очолювали також і МУР — майже всееміграційне письменницьке середовище, їх тенденції стали панівними, вважалися своєюрідною „модою часу“, іноді просто накидалися тим, які не сприймали їх. Якраз ці люди, постійно галасуючи проти диктатури, на ділі виявилися може навіть не бажаючи цього самі безпардонними диктаторами і своєрідними комісарами від літератури, спритно маневруючи й навіть обвинувачуючи інших у

Бог зна яких гріхах, включно з „жахливим спрощуванням“ літературних питань.

*

Що впадає в очі, читаючи зв'язані й не зв'язані з літературою писання наших літературних авторитетів протягом кількох еміграційних років? Сумнівного, хибного на мою думку і дивного, що було прапором під яким розвивалася наша еміграційна література написано і зроблено так багато, що всього цього годі схопити в цих нотатках. Ось, приміром, читаю статтю У. Самчука. Бувший голова МУР-у в одному з квітневих чисел американської „Свободи“ за цей рік заявляє: „Ми трохи втомлені“, „вглиблюючись в душі людей нашого племені (невже ми не нація а плем'я?) маємо причини боятися майбутнього...“, „крики поєдності (?) несправжні (!), а головне нездійснені (отже, не трать, куме, сил!) навіть при найкращій волі“ (!). Так говорить письменник — політичний емігрант, покликаний формувати українську людину з фанатичною вірою, твердістю і всіми іншими якостями, притаманними тим, хто бореться й перемагає. Про це можна було б не згадувати, коли б лейтмотиву отаких „істин“ не чулося в багатьох статтях цього автора, в нових його, дуже сірих, порівнюючи з „Волинню“, творах і коли б вони не були якоюсь мірою джерелом абсолютної безпринципності в керівництві МУР-ом і коли б, нарешті, можна було вважати їх характеристичними виключно для згаданого автора. Але справа виглядає якраз навпаки. Генеза цих мудростей, звичайно уже лише перехоплених п. Самчуком, бере свій початок ще десь на I-ій Конференції МУР-у в 1945 р. Вони висловлені в доповіді голови не існуючого тепер МУР-у Ю. Шереха і починалися приблизно так, як і цитовані слова Самчука. Шерех говорить: „Теперішній етап нам ясний: це етап, коли розум може втратити віру в себе“, „етап розколотої свідомості, розхитаної душі“ і т. д., тому такі поняття, як ірраціоналізм, містика, демонізм на думку Ю. Шереха мусять з'явитися на овиді дійсності і стати для нас порятунком. Що це не жарт і що своєрідний демонізм справді дуже опукло виявив себе в писаннях цього критика може переконатися кожен, хто матиме необережність „проковтнути“ якусь порцію його непогано вирощених плодів, які дехто називає есеями.

Така постановка питання в якійсь мірі відвертала увагу від головного завдання нашої (і не тільки нашої) літератури — бути виразником духа нації, її прагнень і змагань. Тому й не дивно, що „надто відомі“ тези, цілком слушно поставлені ще раз на порядок денний нашого літературного життя (МУР, Збірник I) письменником І. Багряним (говорю про нього виключно як про письменника) у свій час було названо „бубнінням апологета тенденційної літератури“ і протиставлено цьому тезу: „Культура і політика — це зовсім різні справи“ (підкр. тут і далі мої — П. Кр.). Наведені цитати належать Ю. Косачу з його статей у „Часі“ і „Українських Вістях“ з 3. 3. 1949 р. Тут не зайво буде покищо побіжно зауважити, що Ю. Шерех, говорячи про мистецтво, твердить, що воно „не відбиває пасивно ані економіки, ані політики, але лінія його розвитку перехрещується (кожного разу по-різному, по-своєму, своєрідно) з цими лініями“ (МУР, Збірник 3). Сказано далеко не те саме, що „культура й політика — це зовсім різні справи“. Критик навіть вважає зовсім не актуальною в на-

Микола Щербак

НАЩАДКОВІ

Пройде наш вік, немов нестримна тіль,
Літа пролинуть, як в негоду ріки,
Але безмежна наша широчіль
Нащадків хвилюватиме во-віки.

Вони лише читатимуть, як ми
Охрищені, мов лицарі, у крові,
У голоді, в хурделиці зими
Горіли вічним полум'ям любови.

Як нас збирав і скликував сурмач,
Як у бою шаліли скоростріли,
Як все зливалось: кров, і крик, і плач,
Та нам вогні, мов зорі, мерехтіли...

Ми зустрічались з смертю віч-на-віч
У чистім полі й на глухій дорозі,
А десь крізь млу, крізь глибочезну ніч
Нас виглядали матері в тривозі...

Куди ж ми йшли, наповнені снаги?..
Куди скрипіли і вози, і гарби?..
В чужих краях нам рідні береги
Ввижались, як найдорожчі скарби!

Ми бачили, як корчився весь світ,
Як падали державки і держави,
А нас у безвість вів козацький слід
Добути Волю — Україні Слави!

Ми бачили пекельний суд і рай,
Як по звитязі боротьби і згуби,
У Києві навіки, мов розмай,
Мов золото, промінялись Тризуби.

З усіх земель ми йшли до тихих вод,
У край веселий з переможним: бути!
...Нащадку! Друже! Знай, це був народ
З-над берегів ревучого Славуті!

ші дні дискусію з „фіксаторами”, „самоцільниками” тощо, бо, мовляв, тепер немає письменників, які б обстоювали „теорію мистецтва для мистецтва”, „теорію мистецтва заради розваги”, перевелися також і ті, що „хочуть тільки фіксувати життя й не мають жадних ідеалів”. Проте не був би критик спритним і фахівцем свого ремесла, коли б на цьому поставив крапку. І тому в тій же самій статті читаємо буквально таке: „Чи література повинна бути на побігеньках (?) у політики чи, **на-паки** — в духовому бюджеті народу становити окрему й незалежну ні від чого, крім загального спрямування (аполітичного?) цього бюджету статтю”. Звичайно п. Шерех за цю „статтю”, але насправді... Обґрунтовуючи відповідь на питання, притягаються такі чисто шерехівські сентенції, як, напр., „непотрібність, незаконність, недопущеність песимізму в літературі нам умотивовують тим, що, мовляв, однаково ніхто ще під впливом песимістичних творів не вчинив самогубства. Це неправильно фактично. Загально відома епідемія самогубств під впливом Гетевого „Вертера”... і тут же в цілком серйозному, правда трохи садистичному тоні додається: „Хай кілька слабодухів загинуло, але переборення песимізму зродило незламних оптимістів і мужніх воївників”. Отже конче „дайощ” у нашу літературу песимізм, хай будуть жертви „слабодухів”, бо це конче потрібне для народження „незламних оптимістів і мужніх воївників”. Жахливий, правда не безпредметний бред! Один з варіантів відповіді на поставлене запитання звучить так: „І ридання і скигління”, і навіть „жіночі стегна мають право на існування в літературі”, а значить, додаю від себе, і мистецтво „заради чистої розваги”, „мистецтво для мистецтва” і все те з приводу чого Шерех ніби вважає зайвим дискутувати, а насправді саме це ж **проповідує**, хоч в якомусь місці статті він обов'язково зазначає „не проповідуємо” і т. д. Ось вам концепція „літератури далекого прицілу”. Характеристично, що вся ця „філософія” прикривається протестами проти „декретування оптимізму”, вболіваннями за „свободою поета” і т. д. і т. п., тобто аргументами, розрахованими виключно на ефект і приманку для безпринципових.

На фоні всього цього Ю. Шерех доводить, просто сміючись в вічі читачам своїм, що, напр., „Старший Боярин” Т. Осьмачки, книжка, яка могла б була преспокійно собі появитися якихось 30-40 років тому — це сливе література, на яку нам потрібно орієнтуватися сьогодні; що В. Барка з його віршами „Білий світ” (Л. Лиман назвав їх „чорний світ”) — це майже рівня не то Тичині, не то аж Шевченкові; це нібито поет з ремінісценціями з... „Слова о полку Ігоревім” і поезія якого увібрала в себе „все (sic!) багатство проявів життя”; це, як хтось повторить, надхненний Шерехом, поет тісно зв'язаний з традицією нашої поезії ...13-16 віків; це поет з елементами пророка і, нарешті, Ю. Косач заявить: „Це пророк”, як відповідь на слова іншого поважного літературного критика, який вважає того ж самого Барку за ...графомана. Так свідомо твориться справжня вакханалія глупоти. Коли врахувати, що подібні дискусії велися навкола чи з приводу „питань великої літератури”, стане зрозумілим, якими, за невеликими винятками, „проблемами” цікавилася наша літературна критика і на яке сміховище (хто зна, чи не навмисне) перетворювалося наше еміграційне літературне життя.

Володимир Старицький

ПРОРОЦТВО

(з циклу)

„...І тепер стали валитися хмара за хмарию на Духа, — поки, врешті, божевілля не проголосило: „Все гине тому, що все варте того, щоб згинulo!”

Ф. Ніцше

„Весь Світ — криваве Божевілля!..”
С. Черкасенко

Віки гримлять, мов скарги водоспада.
Ідей та війн б'є пошестя хвороблива!
І лють, і шал, і божевілля злива
На тім'я людства невмолимо пада.

В пропасниці брехні зиваються Свободи...
Кривавляться тіла в обіймах „ніжно-братніх”!..
Огида диктатур, облуда демократій —
Уламки кораблів на повені незгоди!

...Вогняний смерч простелеться Землею!..
А ніж Страждань пропалить серця дно!
І зломить Жах крихку Краси лілею,
І вб'є Життя в розпуці — заодно!

Та над Могилою безлюдною тією
Із туги Душ зросте Нове Зерно!

1946

Ясно, що такий літературний клімат був, якщо не перешкодою, то справжнім тормозом у народженні й розвитку літератури, яку очікує від нас нарід.

*

Кожна нація і безпосередньо кожне літературне покоління турбувалося й турбується про літературну зміну. Виховання цієї зміни — це зовсім не дрібничкова чиясь приватна справа, і очевидно не даремно душителі української культури в Україні, купуючи орденами видатніших, ретельно, в окремих випадках не безуспішно, дбали й дбають про виховання молодих літераторів. Це питання без жадного сумніву в усій ширині повинно стояти також перед нами. Але в нас у зв'язку з порушенням цього питання не без неприємності треба констатувати ще й досі явно шкідливе відношення до літераторів молодшої генерації на еміграції не лише з боку окремих осіб, а навіть і середовищ. Таким середовищем був у першу чергу МУР. Що зробив МУР за кілька років свого існування в напрямку виховання нової літературної зміни? Формальним прийняттям чотирьох молодих літераторів (серед них і напівписьменного „байкаря”) у члени чи кандидати, МУР обмежив увесь свій контакт і роботу з молодими. Зрештою, там поважно перед собою і не ставили такого серйозного й відповідального завдання і зовсім не тому, що, як дехто може подумати, чотирма особами вичерпувались усі наші кадри здібних літераторів молодшої генерації на чужині, а тому, що літературні кар'єристи (іменно кар'єристи, а не письменники), яких там чимало отаборилось, свідомо вирішили зігнувати таке важливе питання. Більше того, Ю. Шерех — один з провідних авторитетів МУР-у спеціалізувався не тільки на „знищенні” цілком здорової в своїх тенденціях, щоправда може ще не чітко окресленої літератури, а й на скаженій компромітації її представників, зокрема мо-

Олег Зуевський

*

Отут її незаймана хода —
У нерозтлінній розкоші спокою.
Старіє час... А ти її такою
Зустрінеш знов, де провесна й вода.

Малюнком не назвеш її краси,
Бо сніг розтанув, а вона — як мрія:
Кладе вінок на щедрий сплет коси
І зором воскрешати світ уміє.

лодих. Навіть не поодиноких представників, а цілого покоління, до того ж „пропащого, — як кажуть критик, — покоління тридцятих років”, позбавленого навіть „компасу розуму”, тобто якогось затурканого, невклюжого, якщо не напів, то цілком божевільного. Звертаюся до його відомої, але чомусь таємничо промовчаної статті „Голос пропащого покоління” („Заграв”, ч. 4, 1946 р.). В цьому випадку критик вирішив навіть особливо не вдаватися до літературної демагогії, якою люблять послуговуватися „спеціалісти”, щоб „розбити” той чи інший твір. Стаття так і починається: „Скажемо прямо „Відлітають птиці” не подія в нашій літературі, це взагалі не література”, „але водночас книжка, як і виступи її автора” мають успіх. І тут підносяться питання, проти яких нібито не виступає критик, питання, зв'язані з місцем письменника в його суспільстві. Молодий автор, каже Шерех, „висловив у своїх віршах коло думок і почувань властивих багатьом людям його виховання і його покоління”. Які ж ці думки й почування? Виявляється, що в „мужичтві поет вбачає свою генезу” й живе „візією української держави”. Проте критикові конче хочеться, щоб йому здалося, що поет „поезія якого це чорнозем”, парость, що росте „із грудки рідної землі”, ідеалізує мужичтво не так як треба, не вміє в Європі „присотосуватися (!)”, а словами „О, рідна матінко моя, о, дорога моя держава!” критик доводить, що „ідеал майбутнього — держава — викреслюється” в творах поета „більш, ніж туманно”. І ось спеціаліст від літератури залишає бідолашного поета й, ототожнивши його на 100% з усім поколінням, починає паплюжити всіх нас і наших ровесників, що саме тепер у революційному підпіллі на рідних землях боряться з наїзником. Яких тільки епітетів не удостоїлось це покоління, ці „неприкаяні люди”, ці люди „трагічної долі”! Висновок критика про цих людей простий і ясний: „Зберігаючи стихійну вірність ідеалам України”, вони „нездатні ні уявити собі ці ідеали конкретно, ні тверезо вирахувати шляхи до здійснення мрії, ні визначити своє місце в потоці сучасних подій, ні просто зорієнтуватися...” Одне слово, якщо ви такі оглухи, то киньте мріяти і коли ви позбавлені навіть „компасу розуму” — вертайтесь в обійми „папаші”, там буде те на „своєму місці”, бо й справді, що можна зробити з людей чи що можуть зробити люди, які навіть „нездатні уявити конкретно ідеалів України”. Все це говорить само за себе. І цікаво, що на тлі всього цього остеронь молоді й молодшої генерації стояли і далі стоять навіть ті, що так елеїно люблять говорити про українську духовність, і просто не знаєш, що це — звичайна байдужість, нехіть, свідомий злочин? Чи може всі ці люди, включно з керівниками різного роду політичних партій

на літературу дивляться так, як один уже „американізований” достойник однієї нашої допомогової установи, що висловив радість з приводу більшого зацікавлення українцями не поезією, а бізнесом?

*

Окремі штрихи літературної дійсності, накреслені у цих нотатках дають ще далеко не повний образ кривого зеркала нашої літератури. Проте досить і згаданого, щоб відчутти потребу відсвіженої атмосфери, чистого струму повітря в літературному еміграційному бараці, що глибоко вріс у чужий ґрунт з усіма його небезпеками. Цим свіжим струмом повинна стати наша Асоціація — принципова група людей одного погляду на літературу, однакового розуміння її завдань. Старші, молодші і зовсім молоді літератори повинні бути творчо й духовно об'єднані в своєму середовищі і діяльністю своєю оправдати надії поневоленого Краю.

Чого ми хочемо? Безстороннього фіксування життя, культивування так званого „чистого мистецтва”, літератури — лімонади для усолоджування життя, літератури „голих колін і скигльнів” чи, прибравши позу мудрагелів, галасуватимемо, що „культура й політика — це зовсім різні речі”, щоб вкінці-кінців (коли будемо повноцінними літераторами) все ж таки заробити собі петлю на шию від будь-якого поневоловача України саме за те, що при всьому своєму бажанні не змогли відділити культури від політики (не політиканства і вузького партійництва!), і лише тому, що це два обличчя одного Януса?

Ми, звичайно, зовсім не за „перетворення літератури на постачальника бойових гасел”, але ми не можемо дивитись, напр., на того ж нашого великого Шевченка, яким просто спекулює п. Шерех, як на поета в суті своїй **глибоко політичного**, включно з його „поезією зневіри” (!), „сентиментальності” і „безвихідної (?) самотності дівичих ночей”. Це ж стосується і до Шекспіра і до Гете і взагалі до кожного справжнього, тим більше **великого** письменника. Культура — це не тільки щось таке, що немає нічого спільного з політикою, а навпаки: культура — це, хочемо цього чи ні, політична зброя, зокрема в нашу добу, зброя по-своєму, по-різному виготовлена. Заперечувати це та ще й, як робить Ю. Косач, посилаючись якоюсь мірою на... Міцкевича, „рахманного” (так і написано) Пушкіна чи Есеніна — це значить свідомо вдавати з себе дивака, що не розуміє творчості саме цих поетів або справді таки не розуміти її. Правда, для наївних говорив і Лермонтов, що він, мовляв, писав „не для света”, який „чужд восторгам вдохновенья”, і Пушкін проклямував „ми рождени для вдохновенья, для сладких звуков і молитв”, подібне, зрештою, найдете і в Міцкевича і в Есеніна і хіба тільки в них? А вся їх творчість? Вся вона (якщо мова мовиться про представників російської літератури) характеризується імперіялістичною тезою Пушкіна, цього „великого християнсько-гуманіста” („Новое русское слово”, Нью-Йорк, 8. 5. 49) про те, що всі славянські стрики мусять таки злитися в російському морі. Вони (всіх епох і часів) перш за все „русские”, що беззастережно сприймають твердження Ніцше (так, Ніцше!) про культуру, як про єдність стилю всіх життєвих проявів певного народу, про єдність між життям, мисленням, показом і бажанням, в той час,

коли ми завжди шаховані й безпощадно биті розводимо теревені на зразок того, що людина „народжена вільною, має жити й умирати в свободі”. Все це так. Але коли вас схопили за горло і душать? В тому числі й „дворянські” Пушкіни і всі інші зубри, будучи одночасно **світової слави письменниками**. І якщо п. Косач у цьому випадку забув навіть і слова дуже любимого ним Ж. П. Сартра про те, що „письменник за нашої доби відповідальний за кожне своє слово”, то хай, поклавши руку на серце, скаже, чи він, Ю. Косач, має хоч одну книгу, яка була б аполітичною, абстрагуючись, звичайно, від означення цієї політики, чи там тенденції, як її дехто ладен би назвати.

Тріумф ерпеїзму, яким позначена наша доба, диктує свої закони, боротьба йде не лише на лініях фронтів, тому також і культура (не від сьогодні) стала великою політичною зброєю. Ось вам в Україні „російська культура вливається в процес соціалістичного будівництва. Найменша недооцінка провідного значення російської культури є глибоко антинародним проявом, який завдає величезної шкоди нашій радянській справі і неминуче проптоптує стежку для буржуазного націоналізму”. І тут же, беручи слово культура в лапки, советський держиморда прямо таки верещить: „Українська культура Єфремова і Маланюка була завжди органічно ворожа до передової російської культури” („Радянська Україна”, 2 квітня 1947 р.). Така дійсність. Тому ми вважаємо себе перш за все бійцями за ствердження нації на літературному фронті, бійцями за саме життя її, пересмниками несфальшованих літературних традицій в першу чергу

Шевченка й Лесі Українки, вважаючи творчість і особисту життєву поставу таких особистостей як О. Ольжич, Й. Позичанюк, О. Теліга гідними наслідування. Там, де йде боротьба завжди присутня політика. У перекладі на мистецьку мову це може звучати зовсім по-різному, але очевидно не так, як це формулюють справжні спрощувачі. Вони, ці спрощувачі, просто не хочуть (а деякі й не можуть) зрозуміти, що нам ідеться, коли говорити коротко, про **багатогранну** українську духовість, але **духовість не раба, а пана**. В літературі, що є виразником цієї духовості, як ось у О. Теліги може бути висловлений і біль („часто серце запалає, а щось гаряче аж за горло стисне”), і радість („топчуть ноги радісно і струнко сонні трави на вузькій межі...”, „пий же бризки, свіжі та іскристі, безіменних радісних джерел”) і втома („моє серце в гарячих змогах, я й сьогодні не можу спати”) і якась горда байдужість („...не каюсь я, не плачу, ні зідхань не маю, ні злоби, тільки все у гордість замінила”) і які хочете інші почуття (отже не тільки оптимізм і „звуки барабанів”), але ви завжди виразно відчуваєте владарський голос чистої й непереможної української душі, кожен твір в своїй цілості завжди збуджує й хвилює вас, але не розмагнічує, „не розхитує” душі, не „розколосує” вашої свідомості. Ми за таку, я б сказав, шляхетну літературу. Це зовсім не спрощування, не „замах на свободу поета” і одночасно це абсолютно не те саме, що проповідують нам еміграційні літературні „боги” і проти чого ми будемо, не зважаючи ні на що вести непримириму боротьбу.

Василь Шимко

Коли падає листя жовтаве

(Оповідання)

Любіть! Любіть до божевілля
Свою отчизну, землю дорогу.

Петро Карпенко-Криниця

Було це тоді, коли тихо падало листя жовтаве. Падало з шелестом і шурхотом-шерехом привабливим і ніжним. І було листя, мов золото. А коли ти бачиш, як зірветься лист і тихо, кружляючи, падає, тоді тобі здається, що ти пізнаєш, як швидко й раптово обривається життя. Думаєш: був лист соковитий і зелений, пожив, а тепер зірвався й упав на землю. Дмухне вітер і знесе його далеко на ріллю. І — ні сліду.

Так і людське життя.

І тобі хочеться самотньому блукати гаєм, безкінцеві мрії вплітати в приємно-шарудливе листя, шукаючи розв'язки. І до болю хочеться жити якимсь особливим життям, щоб лишити по собі слід. Це тоді, коли тобі, завзятому й неспокоїному, минула двадцять перша весна, коли ввесь ти в дужих м'язах, а в твоїх замріяних очах іскриться рішучість, у жилах б'ється, гарцює гайдамацька кров, і ти любиш до безтями свої степи розлогі (найбагатші в світі), ввесь край свій страдницький-руїну любиш над усе: сильніше дівчини любої, що тут, біля тебе, сильніше скорбної матері, що тривожно дивиться на шлях у вікно — виглядає сина.

І коли ти, завзятий і поривний, очима голубими впиваєшся в блакитно-принадну даль, а на твою сиву шапку (в ній золотом переливається тризуб)

тихо падає листя жовтаве з журливого береста, падає якимось принадно й задумано на кулемет твій, а один — торкнувся щокі. А згори — сонце. Поруч дівчина з стрічками набоїв. Твоя дівчина. У неї очі — українське небо, на косах, міцно складених на голові, теж листя-золото. І хіба тоді не відчуватимеш буйної радості! Хіба не вигукнеш: „Яке чудове життя!”

Так почував себе і думав Дмитро. І хоч падало листя, він відчував весну. І хоч погрозово гули гармати — він яснів.

Ішов великий час відвойовувати життя. І ніколи не забути того дня, листям-золотом всипаного, кров'ю забризканого. А все сталося раптово й просто. З півночі наступав ворог. З'явився несподівано.

...Коли з низькостріхої білявої хати вийшло двоє: високий і гнучкий Дмитро з наганом при поясі й дівчина з карабіном за плечима, Терешко вже був із хлопцями біля свого кулемета, що стояв під червонолистими вишнями.

Тиха Кубань, тиха Кубань,
Бережечки зносить...

Це подавав голос Терешко. Він завжди: чи було йому сумно чи весело, чи до болю тяжко співав цієї. Так тихо-тихо. Для себе. Перед ним завжди вставала далека Кубань, як принадно й недосяжна оаза.

— Ти, мабуть, співав би про свою Кубань і то-

ді, коли б тебе москалі вели на розстріл? — запитає, підморгнувши, Дмитро.

Терешко різко оглянувся. Чорна кубанка набакір, а з під неї — толоченою травною кучері. Сірі очі спалахнули ніжно й лагідно.

— Це ви? Може й співав би. Знаєш, Дмитре, я Кубані вже п'ять років не бачив. А виріс там. Вона завжди в мене перед очима. На Кубані, як і тут, гарно — звісно одна земля. Ось бачиш, допомагаю тобі вигонити москаля, а виженем — ринемо на Кубань. Допоможеш мені. І дівчину побачиш мою. Там така козачка чорноока. Як сяде було на коня так, здається, за мить увесь світ облетить. Йому хотілося довше говорити про це, але Дмитро:

— Так... Ну, Терешку, ми вже йдем.

— Лише вдвох?

— Удвох.

— Як на прогулянку. Чудово! А ти, Оксано, не боїшся?

Та глянула ласкаво й синьо-ніжно. Аж на щоках з'явилися ямки привабні.

— А чому б?..

— Та це я так. Пригадав твою матусю. „Та куди ж воно піде з вами, хлопці? Та воно ж у мене таке полохливе, як перепеленя. Курки боїться зарізати” — казала. Чи справді ти така?

— Це правда. Курки я не заріжу. Вона не ворог.

— Оце добре ти сказала, — і засміялись трое.

І ось — мовчанка. Близько-близько один біля одного стояли два побратими. І руки тиснули, щоб чути було силу.

— Може не побачимось.

— А може...

Вони обійнялись, як дівчина з хлопцем, поцілувались. І подивились один одному в очі. Дмитро знав, що кулемет Терешка Ярошенка буде гнівний проти ворога. Такий кулеметчик прямо в серце битиме. Терешко знав, що там де Дмитро Горенко — не підступить москаль. Терешко жартував:

— А ти, Оксано, часом не гніваєшся на мене, що я... Та не все ж тобі його цілувати.

— А ти хоч бачив? Ти такий!..

— Який?

— Якийсь...

— Але нічого, ще один бій, а там втнемо таке весілля, як у ті часи козацькі — на увесь світ. А я ж у тебе, Дмитре, за старшого боярина... А то — і Терешко показав на хлопців-кулеметчиків, — то теж бояри.

Під вишнями, ніби під полум'ям, стояли його хлопці: усміхалися по-весняному, в очах полум'яніла сміливість.

Володимир Старицький

Українець з половини

(сатиричний рондель)

Українець з половини:

Пів душі „польщу” шукає,

Друга ж десь в „москві” никає, —

Тому й чуха нижче спини!..

Тому й чуха нижче спини

Частка „ніц” і частка „да”...

Згодьтесь: дико вигляда

Українець з половини!

На них падало листя вишневе.

*

Туди, за косогір, де круто завертає дорога, де стоять у задумі осінні три берести, швидко добиралося двоє. Дмитро задивився на берести. Йому здавалося, що то батько запорожець із синами вийшов оглянути поле розлоге. Батько високий і кремезний по середині, а сини-юнаки по боках.

...За кулеметом лежали поруч. А очима — туди, де степ перерізує балка. Було тихо. Сонце гріло по-літньому. Поле літало, снувалося павутиння, застрягало в берестах. День мовчазний, соняшний. Він, ніби, як і Дмитро, прислухався, як з шелестом-шурхотом і шерехом зрідка падає листя.

— Мабуть це такий останній день цієї осені, — сказав Дмитро.

— Мабуть, — тихо повторила Оксана, а очима принадними так ласкаво подивилась на нього, що він ніби вперше, якось по-новому зрозумів найдорожчі йому очі.

— Ти сьогодні якась особлива, Оксано.

— Яка ж?

— Якась ніби доросліша й поважніша. Близька й ще краща.

— А може це тому, що на нас небезпека чигає.

Десь далеко озлучено завурчала гармата, потім декілька разом.

— Там почалося, — сказав виразно він.

— Почалося, — повторила вона.

І вже обоє — ніби інші. Очі різкі й тверді спокійно зустрілися. Обличчя їх ставали завзято-непокійні й горді. Вони знали: тепер — ні крихти вагання, ні руху зайвого. Лиш розрахунок і сміливість. Тепер лише вони і — Україна. І ніхто не знав, що обоє почували себе так, ніби були готові стояти проти всього світу. Бо хто ж має право топтати їх пращурську землю, топтати навіть це листя жовтаве з берестів рідних, хоч від нього скоро — ані сліду, але ж воно наше рідне, українське листя.

— Мабуть бій відбудеться біля гаю. І надаремно вислав сюди нас сотник, — в нетерплячому очікуванні сказав Дмитро. Та не встиг він сказати цих слів, як із балки показалися ті, кого найбільше ненавидів він, ненавиділи вони обоє, а може й ці берести, що стояли в задумі. З балки виринали все нові постаті й поспішали вперед.

— Добіса їх!.. Але вони безпечні. Не знають, що ми тут — це він.

— Можливо це й весілля наше? — це вона.

— Можливо.

— Готуйся. Вибирай рушницею тих, хто забіга наперед, а я по всіх битиму.

І ще схрестилися їх погляди — привабні й рішучі. Дмитро ніби прикипів до кулемета. І здавалося йому, що нічого на світі немає дорожчого за кулемет, і що все життя його народу цей кулемет вирішить. Та ворог ось уже ближче підходить окремі постаті появляються на ріллі. Лізуть, як сарана.

— Дмитре!

— Ще трохи... Ще... Бий!

І здригнулися берести. І в сполосі рясно ронили листя. Кулемет вдарив раптово, збуджуючи степ. Кулемет спішив.

— Так ім! Так ім! — казала вона, стріляючи поспішно й влучно.

І ворог, ніби отетерів. А полем пронеслися стогін і прокльони. Хтось кинувся назад прожогом.

Та хтось махнув рукою і показав уперед, наказав іти... І кинулися вперед. Повзли рілею, підіймалися прожогом бігти. І постріли посилали між бересті. Кулемет не вгавав. Та коли ворог заліг, Дмитро зупинивсь. Тоді знов піднявся той, що наказував іти вперед. Та не встиг він і кроку зробити, як знову впав на землю.

— Добре, добре, Оксано!

Ворог відкрив густу стрілянину. І тільки те, що вони знаходилися у невеликій упадині й були закриті кущами, зберігало їх.

Ворог ставав небезпечнішим. Широко розсіваючись по полю, москалі кинулися стрімголов до берестів. Та кулемет їх зупинив. Як по наказу всі лягли — хто з ляку, хто назавжди. Ішла рішуча перестрілка.

— Хоч би підмога! — це вона.

— Тримайсь, Оксано, бо може... — і кулемет його затих.

У розпачі оглянулася. А він — обличчя в листя й простогнав: протяжно й тяжко.

— Дмитре!..

Кров на обличчі, на рукаві, бризки на листі...

— Нічого... Лягай за кулемет негайно, бо буде пізно, і напружив усі зусилля, щоб відсунутись. Власне він повернувся обличчям до неба.

Вже чути крики. Ворог натискав.

Та вдарив знову кулемет. Залився смертельним сміхом.

— Відсунулись знову трохи.

— То добре...

— Але ж набоїв обмаль.

Дмитро хоче піднятися. Лівою рукою дістає наган.

— Вмирати будемо...

— Вмирати? — і здалося Оксані, що навколо все полум'ям взялося.

— Вери гранату!..

Кулі свистіли. Потрапляли в берест, у кущі.

Набоїв уже не стало. Оксану це кинуло в розпач. Лиш очі пойнялися лютою сміливістю й налилися кров'ю. Глянувши на Дмитра, що у всьому тепер покладався лише на неї, раптово стрепенулася. Гранату — в руки. Раптом на весь ріст стала в листі-золоті. І погляд — гордий, повен зневаги до тих, хто наступав. Погляд казкової княжни. Стало тихо. Ворог якусь мить не стріляв. Піхотинці ворожої армії дивилися, як зачаровані. Та так було не довго. Безтямки кинувсь кожен уперед до дівчини. Оксані здавалося, що нема її. Граната ось-ось бризне смертю.

— Дмитре!.. За Україну! Але ж це що? Що це за постріли? З тих, що бігли, вже дехто впав.

Оглянулася.

З-за косогору спішилася підмога.

І наче задзвонили дзвони великодні, здавалося задзвонило сонце і бересті, мов сонцем забриніли.

— Слава! — неслося протяжно й гучно.

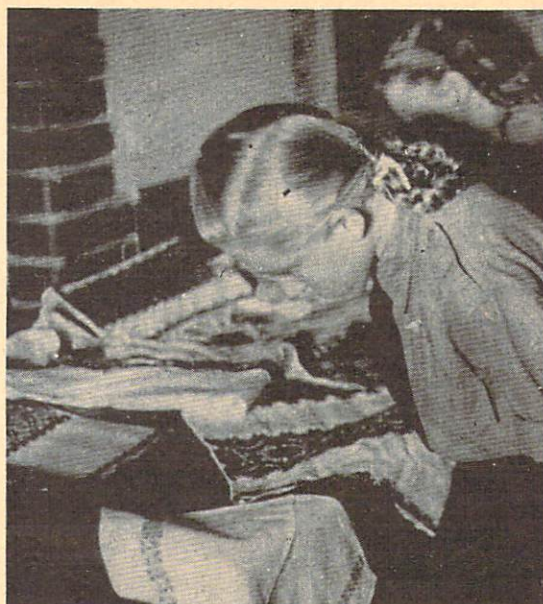
І вона гранату, смерть свою, жбурнула під ноги двом ворожим піхотинцям, що добігали.

— Слава! — повторив глухо Дмитро й намагався підвестися.

Вій клетотів на риллі, зразу за берестами. І не сила була ворогові.

— Дмитре, жити будеш!

Він спраглими устами п'є воду, чує як хтось тривожить його пекуче плече, перев'язує мабуть... Він закриває й відкриває повіки. І дивно — виразно бачить, як падає листя навколо нього. Оксана

Юні учасники сумівського свята в Н. Ульмі (Німеччина) оглядають виставку.

тривожно припала до Дмитра й різко кинула погляд у степ, де стиналися два відвічні вороги. Їй видко все, як на долоні. Вона бачила, як від Писанівки наближалися нові чужі сили.

І знову затаракотів кулемет. Так, що бересті в сполосі стрепенулися. Аж Дмитро повернув голову і, здавалось, прислухався.

Кулемет сіяв смерть. Оксана, зіпершись на берест, дивилася туди, де здіймалася курява в колі ворожим. Ярошенко бив чітко.

— Ворог тікає! — сказала вона. Лице її прояснилося гордістю й ще більшим завзяттям.

Тепер вона думала лише про Дмитра.

Терешко з хлопцями вихором підскочив до берестів. Закурілий, спітнілий і рішучий, він сплигнув з кулеметної тачанки.

— Дмитре!

— Ти, Терешко?..

— Я... і схилився на коліна.

— Проклята куля крізь плече пройшла. Ніби вся рука одерев'яніла.

— Тепер не бійся. Місяць відпочинеш, а там знову за зброю. Терешко ніжнішав. Тільки кубанка була ще більше на бакир, ще більше здавалися позолоченими кучері, а коли став на рівні ноги — заскрипіли пружні м'язні. Сказав до Оксани:

— А я не думав, що ти така.

— Яка ж. Звичайна.

— Ні! Ти надзвичайна... Вітаю ж із перемогою вас, що йшли на смерть і смерть перемогли. Потиснув руку Оксані. Тихо усміхнувся Дмитро.

На конях уже сиділи грізні хлопці: закурені й розхристані, дехто перев'язаний. Суворі їх обличчя ставали по-весняному добрі.

— Хлопці, приготуйте місце на тачанці!

Коли ті поклали Дмитра, а біля нього сіла Оксана, він вигукнув:

— Рушай!

І тоді Дмитро чомусь повернув голову до берестів. Вони були величаві в осінній задумі. Ніби сумували. І ронили листя, ніби сльози. „Чому вони такі дорогі й рідні?“ — думав.

Тихо вирушили на шлях. За тачанкою — Терешко на коні, а далі — його хлопці, курявою

осінньою всипані й грізні, як месники. Їхали лісом. Вузькою дорогою. А над ними похилі жовтаві віти ронять листя. Хтось щось говорить. І чує Дмитро — мова лагідна й привабна, як шелест листя.

— Хіба ж ми, хлопці, живемо для того, щоб гнутись перед москалем? Для того, щоб дозволяти топтати нашу землю? Ніколи! Нам не бракує відваги... Сьогодні били загарбника, як личить нам... Скажете, що мало хто залишиться в живих із нашого товариства? Може. Може і нікого з нас. Щоб добути життя, мусить хтось його й віддати. Якщо поляжемо — слава не поляже. Згадають і про нас. Скажуть: „Були хлопці завзяті й сміливі, в пекло йшли. Бо любили свій край над усе. Як життя, а ненавиділи Москву, як смерть. І ще скажуть, що були ті хлопці дуже жорстокі, бо так треба було, бо — месники...”

Це говорив до хлопців Терешко.

— І ще скажуть, що це хлопці були справедливі й з добрим серцем. Нікому зла не чинили. Бо-ролися за правду і волю...

Це так продовжував Терешко, а очі ставали такі привабні й лагідні, що хлопці чарувались ними.

— А ще колись знайду свою Галю. Не забув про неї. А думав, що моє серце зачерствіє, закам'я-

ніє... Де там! Часто-часто згадую. А чого? Звичайна причина — кохаю.

Віля Дмитра сиділа Оксана в задумі.

— Спи, Дмитре, спи!..

Та він хоче зрозуміти все. Ледве чує стукіт копита і розмову привабну-привабну, як воля. „Чи не запорожці? Може сам славний Кость Гордієнко вирушає в похід?” — думає-марить Дмитро.

Тиха Кубань, тиха Кубань,

Бережечки зносить...

„А, це Терешко про нашу Кубань. Бо то теж наша рідна земля. Це там, на сході... А де ж наш Сян?”

Дмитро пливе думками, марить.

Сон.

А листя падало й падало. Ніби золотава метіль розбурхувалась. Один лист упав на щок Дмитра, неначе хотів закрити те місце, де пройшла куля. Щоб не було й сліду ворожого. Оксана обережно взяла його в руку. Дивилася довго й пильно, як на найцінніший скарб. „Отак і життя людське, ніби лист цей”, — подумала. А він був, мов золото. Вона притиснула його до спраглих уст своїх і заніміла в задумі.

Форт Вільям (Канада)

Редіард Кіплінг

ЗАПОВІДЬ

Собою володїй між натовпом бурхливим,
Який Тебе кляне за хвилювання всіх...
Собі лиш вір серед зневір'я зливи,
І відпусти зневірам їхній гріх!

Хай ще не вдарив час — чекай без тіні втоми;
Хай брешуть брехуни — не знижуйся до них!..
Вмій всім прощати, й не здавайся при цьому
Великодушніш і мудріш за всіх!

З надією умій на карту принагідно
Поставити усе, що з труднощами збив:
Програти все — і знову стати бідним,
Й ніколи більш не плакатися тим!

Коритись змусити вмій серце, нерви, тіло
Собі в усякий час, — і в розпачі, — завжди!
Хоч в грудях все давно перегоріло,
І Воля лиш наказує: „Йди!”

Терплячим залишайся в розмовах з глупаками;
Будь чесним і простим в промовах серед мас;
Прямим, твердим — з друзями й ворогами, —
На Тебе хай зважають всі в свій час!

Заповни змістом вщерть Ти кожну мить горіння
В годин і днів швидкій, неблаганній ході.
Тоді весь світ Ти приймеш в володіння
Й Людиною назвешся лиш тоді!

Переклад Володимира Старицького

Хроніка сумівського життя

Канада. Нещодавно заходами Організаційного Бюро в Канаді був скликаний сумівський з'їзд. У цій країні тепер нараховується 10 осередків нашої Спілки, найсильнішими з яких вважаються в Торонто й Вінніпегу. В самому Торонто є тепер близько 300 сумівців. Організація нових осередків продовжується.

Німеччина. В Галендорфі відбулася зустріч молоді різних, поневолених Москвою національностей. В зустрічі взяли участь білоруси, лотиші, мадари, румуни та українці. Всі вони поклялися єдиним фронтом боротися проти спільного ворога — московського більшевизму.

З 15 жовтня по українських таборих Німеччини починає демонструватися кольоровий кіно-

фільм „Обличчям до воюючої України”. Фільм відображає життя й діяльність СУМ'у на еміграції. Автор фільму п. Климчук.

Англія. З допомогою Головної Управи СУБ'у, Крайовий Комітет СУМ'у обладнав свою власну канцелярію, що міститься в Лондоні. Це дасть можливість успішніше координувати й зміцнювати організаційну працю молоді.

США. Тут створено Організаційне Бюро, на чолі якого став Друг Омельченко. Вже постали перші сумівські осередки в Чикаго, Філадельфії, Ньюарку й інших містах. Робляться заходи до поширення мережі наших осередків.

Австралія. Нещодавно організований осередок СУМ'у в Австралії встиг уже зробити вистав-

ку сумівських робіт. Виставка справила приємне враження на українців і представників інших народів. Тепер організуються нові осередки. Цікавим є той факт, що молодь, яка в Німеччині ставилася до СУМ'у пасивно, тут охоче включається в сумівську працю.

Бельгія. Бельгійський уряд офіційно визнав СУМ, як легальну організацію в своїй країні. Тепер СУМ у Бельгії розгортає широку діяльність нарівні з усіма правними організаціями.

Аргентина. Секція української молоді при „Просвіті” і головна референтура молоді нав'язали тісну співпрацю з ЦК СУМ'у. Сумівська праця знаходить загальну підтримку серед українців Аргентини.

В. Леник

Англійські юнацькі клуби

Молодь — це майбутнє нації, кажуть також і англійці. Для молоді треба дати можливість вирости на повновартісних громадян. В молодій людини криється багато сил і поривів, які при несприятливих умовах марнуються або витрачаються не за призначенням. На таку небезпечку наражається зокрема робітничача молодь, що після шкільної лавки і безжурних забав опиняється біля станка, іноді навіть у мало відрядних умовах. Це ж стосується і іншої, не робітничої молоді, що, маючи 14-15 років, виходить із школи і йде в життя, не маючи ще викрасталізованого характеру й потрібного досвіду. Щоб дати цій молоді культурну розвагу, зберегти її від морального розкладу і виховати її на добрих громадян своєї батьківщини, в Англії ще від 1850 р.

існують юнацькі клуби молоді. Об'єднуючи 14-18 річних юнаків, ці клуби кожний своїм шляхом прямували до однієї мети: дати нації повновартісних громадян, а молоді — розвагу, науку й виховання.

Як організуються клуби? Душею кожного англійського юнацького клубу є керівник його, доросла особа, що має добру підготовку й досвід у праці з молоддю. Керівник підбирає собі відповідних співпрацівників із старшого громадянства та активної молоді. Крім цього, кожний клуб має свій комітет, що складається з різних громадян міста і до складу якого входить також керівник клубу в більшості як секретар цього комітету. Головне завдання комітету — допомагати клубові в підшукуванні приміщення, підтримувати клуб ма-

З життя чужинецької молоді

теріально а також давати необхідні поради. Проте щоденне керівництво клубом перебуває в руках керівника клубу і його помічників. Члени клубу зобов'язані платити невеликі членські внески і відвідувати загальні сходи. Крім цього, члени працюють в окремих гуртках, залежно від зацікавлення й віку юнака. До останньої війни клуби організувалися самостійно, незалежно один від одного і свою працю вели не скоординовано. З часом виявилася така організація клубів не доцільною, бо весь досвід поодиноких клубів марнувався, деякі з них, не маючи допомоги й доброго керівництва, не виконували свого завдання. Це зумовило постанову Центральної координаційної організації — Національного Товариства Хлоп'ячих Клубів (НАВЦ), яке й об'єднує тепер 200 клубів.

Нотатки про сумівські свята

Вдруге після 1947 р. в українських таборах Німеччини, Англії, Бельгії та інших країн Європи відбулися на початку осені 1949 року свята української сумівської молоді.

Німеччина. Сюди з'їхалися сумівці з осередків Ляйпгайму, Ділінгену, Цуффенгавзену, Ельвангену, Нойбургу, а також з осередків французької зони Німеччини. Ранком 27 серпня, після Богослужень в обох церквах, стрункі колони чітким вояцьким кроком вимаршувують на головну таборову площу і розташовуються біля трибуни. На високих щоглах майорять національний і сумівський прапори. Тут же історичний прапор визвольних змагань 1917-1920 років, прапори Пласту і СУВ.у. Врочисте відкриття свята, промови до молоді представників ЦК, генералів, полковників, представників українських військових, громадських та політичних організацій... Спортові справи та змагання, виставка сумівських робіт, концерт... Усе це справляє надзвичайно гарне враження про нашу молодь.

Відбулося свято також у Мюнхені-Фраймані, де після врочистостей проведено цікаві змагання молодих спортсменів з футболу та відбиванки.

Бельгія. Це було найбільше свято за весь час життя й праці української молоді в Бельгії. Раннім ранком до Шарлеруа прибуло багато автобусів, що привезли сумівців з різних закутин Бельгії. Високопреосвященний Владика Кир Іван відправив Богослужбу, виступив з проповіддю перед величезною кількістю сумівців та посвятив прапори осередків з Ваму, Серену, Шарлеруа, Вінстерлягу та Вандре. Після проведення дефіляди, масових спортових ігор та змагань, відбувся великий концерт сумівської самодіяльності. На концерті були присутні численні гості українського та бельгійського громадянства.

Свято в Шарлеруа надовго залишиться в пам'яті нашої молоді в Бельгії.

Англія. Як і всюди, свято у Вінгу відбулося під гаслом „Обличчям до воюючої України”. Голова сумівського осередку п. Кундаревич відкрив свято та привітав молодь. І. Гернчук виголосив змістовну доповідь, другу доповідь зробив п. Г. Семенчук. Потім відбувся концерт.

Сумівські свята, в організацію яких дуже багато вклав праці й енергії Крайовий Комітет, відбулися також у таких місцевостях як Мортімер, Алконбері та Барбі.

Які головні напрямні праці клубів? Головне завдання їх полягає в тому, щоб зберегти поза-шкільних юнаків від деморалізації, дати їм розвагу й дбати про виховання. Ці завдання кожний клуб здійснює різними методами, даючи повну ініціативу самій молоді розвиватися й виховуватися під наглядом старших виховників. Клуби організують різні гуртки, плекають спорт, влаштовують гутірки, прогулянки й імпрези. Керівники клубів пізнають зацікавлення юнаків і відповідно до цього будують програму своєї праці. Кожна добра програма мусить мати 7 головних прикмет: ясну мету, робити натиск на всебічному розвитку юнаків, програма повинна бути різноманітна й пристосована до умов і часу, а також до віку юнаків з углядженням їх потреб і зацікавлень, мати змінність, так би мовити рухливість, в чому й полягає принципова різниця між програмами клубу й школи. Вважається, що коли програма відповідатиме всім цим вимогам, успіх її буде забезпечений. Програмі надається велике значення. Англійці кажуть: „Яка програма — такий і клуб”.

Це в загальних рисах те основне, що характеризує англійські клуби.

Б. Ю.

Як працювати над книжкою?

(практичні поради)

Людина набуває знання, пізнає навколишній світ у всій його різноманітності безпосередньо й посередньо.

Безпосереднє вивчення світу, набування знань відбувається шляхом особистого спостереження життя природи, людини й суспільства. Воно не всеосяжне й недосконале щодо пізнання, бо залежить від широти об'єкта спостереження та вміння суб'єкта спостерігати. Людина, що все життя проживає на одному місці, має обмежений об'єкт спостереження; тому для поширення його треба більше мандрувати. Спостерігати теж не кожна людина вміє — можна багато бачити, але не вміти спостерігати, не вміти побачити головне й характеристичне, а розпорошити своє спостереження на другорядному, на дрібницях.

Посереднє пізнання світу, посереднє надбання знань відбувається через інших людей шляхом усного й друкованого слова, чи то в навчальних установах, чи самоосвітою. В навчальних установах знання набувають на нижчих ступенях, головню, за допомогою слухання усного слова, на вищих ступенях, головню, працюючи над друкованим словом-підручником, книжкою, іншими навчальними матеріалами, науковими джерелами.

Але перебування в навчальних установах обмежене більшим чи меншим часом. Кінець-кінцем кожен учень виходить зі школи. Основною формою набування знань стає самоосвіта, а основним джерелом знань — друковане слово, головню, книжка. Тому завдання школи не тільки дати учням певне коло знань, а й навчати їх самостійно набувати знання за допомогою книжки, самостійно працювати над книжкою.

Залежно від мети й завдання праці над книжкою та загальної підготовленності суб'єкта можна намітити основні форми праці над книжкою: праця над підручником з метою засвоєння програмового матеріалу; праця над книжкою з метою засвоєти матеріал поданий у книжці, праця над друкованим матеріалом взагалі (книжка, журнал, часопис і ін.) з метою опрацювати якусь

певну тему; праця над друкованим матеріалом взагалі (книжка, журнал, часопис і ін.) з метою збирання матеріалів на різні теми.

1. Праця над підручником з метою засвоєння програмового матеріалу

В початковій школі і молодших класах середньої школи праця над підручником має зводитись, головню, до вивчення всього матеріалу напам'ять. Це тому, що основні завдання в цих класах — засвоїти навчальний матеріал, розвинути пам'ять і мову учня (збагачення лексики).

В старших класах середньої школи, частково на перших курсах вищої школи вже не вивчають напам'ять, бо основне завдання — зрозуміти й запам'ятати головне й характеристичне, поминаючи дрібниці, та розвивати логічне й наукове мислення. Тут уже треба вміти працювати над підручником, уміти набувати знання за допомогою підручника.

Але не всі учні вміють працювати над підручником, використовувати підручковий матеріал для поширення та закріплення того матеріалу, що їм подано на лекції.

Частина учнів, намагаючись запам'ятати весь навчальний матеріал підручника, перечитує його частинами або весь відразу по декілька разів, не пов'язуючи його з лекційним матеріалом. Причому одні учні нічого не записують, інші нотують усе підряд у зошиті. У висліді такої праці над підручником учні:

- 1) підручковий матеріал не пов'язують з матеріалом лекції;
- 2) не викристалізують основного й розпорошують свою увагу на дрібницях;
- 3) ті, що нічого не записували, не можуть відновити матеріал у пам'яті перед іспитами;
- 4) ті, що записували, мають неузгоджений матеріал підручника з матеріалом лекцій.

Найкраще працювати над підручником у такій послідовності:

1. Спочатку прочитати весь матеріал і відмітити те, що пов'язується з лекційним матеріалом (підтверджує, пояснює, поширює лекційний матеріал). Від-

мічати треба на окремому аркуші паперу.

2. Прочитати відмічене і своєю мовою, а децю цитатами виписати в зошит (визначення, твердження, думки, факти).

3. Прочитати все записане в зошиті і, коли щось не ясно, в'яснити на підставі лекційного матеріалу та підручника.

4. Коли щось лишилось незрозумілим, в'яснити у професора.

5. Записати всі питання, що виникли в зв'язку з опрацюванням матеріалу й в'яснити у професора.

6. Занотувати власні думки, що виникли в зв'язку з опрацюванням матеріалу.

II. Праця над книжкою з метою засвоєння матеріалу, поданого в книжці

Ця форма набування знань найширше має місце на перших курсах вищої школи. Найбільшим дефектом роботи стає те, що, приступаючи до праці, відразу ж записують у зошиті думки своїми словами або цитують. Це неправильно, бо записані думки, формулювання, твердження можуть бути неповними, несинтетичними; часто в кінці розділу або книжки подаються стисло підсумки й висновки.

Найкраще працювати над книжкою таким способом:

- 1) опрацювати матеріал або окремими розділами, або всю книжку залежно від інтелігенції (підготовки) суб'єкта.

- 2) В обох випадках насамперед треба ознайомитися з усім матеріалом (з розділом чи з цілою книжкою) і відмітити на окремому аркуші паперу сторінки найголовніших думок, визначень, прикладів, фактів.

- 3) Проглянути відзначене й класифікувати, що треба записати в зошит своїми словами, а що занести на картки у формі цитати.

- 4) Записати належне в зошит і виписати цитати на картки. Причому картки треба пронумерувати, а в зошиті визначити місце для кожної цитати й поставити відповідне число картки.

- 5) Записати в зошит свої думки та питання, які виникли в зв'язку з опрацюванням книжки.

III. Праця над друкованим матеріалом взагалі (книжка, жур-

нал, часопис і т. ін.) з метою вивчити якусь певну тему чи питання

Ця форма праці становить перший ступінь наукової праці. Основною хвибою при цій формі може бути те, що працюючий (суб'єкт) ще не добре знає відповідну літературу й тратить багато часу й енергії на перегляд непотрібної літератури й матеріалів.

Щоб уникнути зайвої праці й марної витрати часу, треба:

1) Звернутись до бібліографа, який дасть вам список літератури до кожної теми чи питання.

2) Переглянути всі матеріали й відмітити на окремому папері все, що стосується даної теми чи питання.

3) Переглянути відмічене й класифікувати, що треба записати в зошит своїми словами, а що занести на картки в формі цитат.

4) Записати потрібне в зошит і виписати цитати на картки.

5) Записати свої думки й питання, що виникли в зв'язку з працею над темою чи питанням.

6) Слідкувати за новими виданнями літератури, що стосується вашої теми чи питання.

IV. Праця над друкованим матеріалом взагалі (книжка, журнал, часопис) з метою збирання матеріалів на різні теми чи питання

1) Намітити кілька тем і окремих питань, які вас цікавлять.

2) Відповідно до намічених тем і питань скласти бібліографічні списки за допомогою бібліографів.

3) Увесь час за допомогою бібліографів слідкувати за новими виданнями з тем і питань, які вас цікавлять.

4) Переглядати матеріали й вибирати основні думки, факти і чи в формі цитат заносити на картки, чи записувати своїми словами в зошит. Картки мусять класифікуватись за темами й питаннями.

5) Занотовувати свої думки й питання, що виникають у зв'язку з переглядом матеріалів.

Праця таким способом дає можливість виступати з рефератами чи писати наукові роботи з того чи іншого питання.

ЧИТАЙТЕ в наступному числі журналу статтю „Шляхами віри і змагання” (до питань виникнення, розвитку й завдань СУМ'у на еміграції).

З життя СУМ'у в Англії

Нещодавно в Манчестері відбувся з'їзд сумівок. На фото: Президія з'їзду. Промовляє член ЦК і КК СУМ'у Ганна Калинник.

На сумівському святі в Монтімері. Член ЦК і голова Крайового Комітету СУМ'у друг М. Шкаврितко вручає посвячений сумівський прапор осередку СУМ'у в м. Монтімері.

У м. Монтімері 28. 8. 49 р. відбулося величаве сумівське свято. На фото: колона учасників свята з прапором СУМ'у.

Юні сумівці складають приречення.

Юнацьке приречення

Я син (дочка) Великого Українського Народу, заявляючи про свою готовість стати юнаком (-чкою) Спілки Української Молоді (СУМ), прирікаю перед Богом і Україною на свою честь, що скрізь і завжди

буду вірним (-ою) і служитиму мійому Творцеві Богові, буду гідним (-ою) сином (дочкою) своєї славної Батьківщини, змагатиму до Її визволення й створення Самостійної Соборної Української Держави,

плекатиму силу свого характеру, розуму й тіла,

творитиму добро моїм друзям, землякам та всім людям доброї волі,

змагатиму бути зразковим членом Юнацтва Спілки Української Молоді, гідно зберігаючи пам'ять про Її героїчних подвижників.

В цьому хай допоможе мені Бог!

Воля Шара

Золота мрія

(казка)

Я стою високо-високо на горі, брудні хмари клубочаться лахміттям у мене під ногами та вряди-годи регочуть різким насмішкуватим сміхом грому, і тоді шкiрить зуби блискавиця. Раз-у-раз, як розмотуються клубки хмар, мої очі бачать жовту й суху, як пустеля, долину, єдиний вхід до якої завалено величезним камінням. Ця долина нагадує мені чашу, наповнену нерозгаданими таємницями, глибину яких не в силі осягнути людський розум.

Я стою на одному з численних шпилів зубчастих гір, що червонястим кільцем ідуть навколо. Тут, на верхах, спокійно мріє чисте глибоке небо, затягнуте пилом соняшного проміння. Мої думки поплинули далеко, вони нишпорять у глибині криваво-таємничого минулого цієї долини. Висока чудна скеля з блискучими зірочками кварцу, з червоновим полиском шпату стримить угору й навіває мені думки. Сонце розніжує мене, я раптом відчуваю втому, ноги слабнуть, і я лягаю на гарячий камінь, закидаю за голову руки і дивлюсь на темну різьбу скелі на небі.

І бачу я з-за скелі, на тлі неба, чудову голівку, золоте волосся ореолом сяє над нею і кінці його зливаються з серпанком сонця. Великі блакитні очі дивляться на мене з сумно-гірким усміхом. Раптом уста її ворухнулись і тихі, ніжно-переливчасті звуки долинули до мене, звіяли сум. Я відчуваю тільки насолоду: невимовну, гарячу.

„Я розкажу тобі про цю долину, — каже вона. „Давно колись жило тут горде плем'я. Все покорилося йому і пустеля зацвіла життям. Войовниче було це плем'я: мечі гострі не іржавили, виблискували шоломи. Часто-часто випроваджував край своїх лицарів у похід, і горда пісня переможного народу лилась у кристаль неба.

Та прийшло лихо. Одного разу не повернулося хоробре військо. Розбите, скривавлене незаним

ворогом полягло воно все на підступах до багатой долини. І злинув до холодного безжалісного неба крик розпачу і болю з тисяч безпомічних грудей покинутого племені.

В той час у тому краю жила дівчина. Матір'ю їй були високі скелі, батьком — похмурий старезний ліс, а орли сизокрили були їй братами. Ніколи ніхто не бачив її сумною. Як ясна зірка надії, сходила вона з гір і там, де вона проходила, зникав сум, журба, висихали сльози, з'являлася бадьорість і віра. Незлічимо хворі вставали з лона недуги. Навіть пошарпана стара смерть, скрегочучи з невгасимої жадоби крові гнилими зубами, тікала до своєї смердючої ями. І називало її плем'я своєю Золотою Мрією.

В той пам'ятний день ревів ліс, з тріском ломилися дерева, а гірські потоки з гуркотом перекочувалися по брилах і плакали-плакали. Заховало сонце своє усміхнене личко, чорні хмари купами згромаджувалися на вершках навколишніх гір, важко перевалювались ними і падали в долину.

Тисячі очей з благанням були звернені до грізного неба. Невже в цей страшний час воно відкине їхню молитву, невже не пошле помічі?

І небо змилося, поміч прийшла, прийшла в образі Мрії. О тепер це не була ясна зірниця. Як блискавиці в хмарах, горіли її потемнілі очі, розвівалось золоте волосся, а ласкавий голос звучав, як голос ватажка. І знову заграли сурми, що колись віщували перемогу. Знову маяв у повітрі переможний стяг. Але ніхто не випроваджував цього війська, бо це йшли в похід горді, мрійні дівчата. Стріли та зброю несли їхні старі матері, діти везли каміння на голови ворогів, а над ними високо мріли орли, що летіли допомагати своїй сестриці.

Сумно-тужно шумів повитий туманом ліс, пла-

кали сльози-потоки скель. Попереду, під подертою оббризканою кров'ю бойовою хоругвою йшов ватажок цього війська — Золота Мрія. Розступіться хмари, глянь сонце — це йде нова нечувана потуга!

Як ураган, налетіли на ворога. Це розлючена лебедиця б'ється з кривавим левом, це стикнулись дві сили в смертному ударі. Наче боячись сліпити очі оборонниця, сховалось сонце, знявся вітер, допомагаючи нести гострі стріли Мрії на голови жадібних ворогів.

Як месники, бились дівчата. Матері метали важке каміння, діти кидались на ворогів, шугали під ногами, сплутуючи ряди, а сизокрилі орли виривали очі, могутніми крилами метлялись перед обличчями.

Вже пів війська ворожого вилягло, вже паніка і жах перед цим надлюдським дивовижним опором охоплювала ряди. І ось нараз долинув здалеку оклик — це йшли нові ворожі полки на допомогу.

Жахно заквилили орли, зашуміли потоки, а хоробрі воячки глибоко заховали в серці безнадію. Та не піддалися вони, а з ще більшим запалом кинулись на ворога, змели, знівечили, але й самих загинуло чимало. Одна по одній падали дівчата, підбиті невпинним дощем ворожих стріл, простягаючи свій меч тим, які ще стояли.

Сонце, не з'явившись, так і закотилось за обрій, а червоний зловісний небосхил наче плакав кривавими слізьми над загиблими. Відступив ворог. Ніч-мати покрила все.

Не сплять вороги. Не сплять і хоробрі оборонці. Згуртувались коло Мрії — мовчки дивляться на її похилене високе чоло, на темні довгі вії, що закрили очі, і не знають: чи спить вона, чи задумалась тяжко. Та враз стрепенулась Мрія, високо піднесла голівку і гордо глянула навкруги:

— Любі, прийшла наша остання година. Ще раніше, як святе сонце гляне з своєї домівки, ми зустрінемось з ворожими полками. Багато їх і важко перемогти нам. Так поляжмо ж на славу рідного краю, закриймо своїми тілами вхід до нашої долини, щоб злий ворог не насміявся з нашої обездоленої землі.

Мовчки схилились усі в довгій гарячій молитві. І тільки срібне журне світло місяця цілувало горді схилені голівки, вигравало латами панцерів на дівочих грудях, осипало їх мертвими перлами.

Не охоче, поволі виповзало сонце, червоною загравою обгорнулось і сховалось у хмарах; далекий

Наші юні сумівці з відділу „Січовики“ на горі Термані біля Берхтесгадену (Німеччина).

ліс закрився срібною киреєю, ніби тяжко було йому дивитись, як умиратиме його люба донечка; а скелі плакали срібними струмками і в їхньому бринінні чувся тяжкий стогін.

Загнали сурми ворогів і бойовим покликом відгукнулись оборонці. Світ затягся пилом. Іржання коней, брязкіт зброї, тонке свистіння стріл, розпучливо одчайдушні крики ранених і жалібний стогін вмираючих, злісні вибуки розлючених ворогів і поклик безсилости, і переможний клич — все змішалось. Саме пекло мабуть жажнулося б цієї не рівної борні.

Все більше підупадали сили хоробрих дівчат. Вже тільки купка начолі з Мрією б'ється. Але рідшають і ряди ворога. Все більше жахом проймаються вони, найбільше перед тією золотокою дівчиною, що не знає втоми, не відчуває болю, губить їх десятками, знищує поглядом, пригнічує своєю красою.

Падають навколо Мрії ослаблені ранами героїні. Ось уже й остання впала, прошепотівши блідими вустами прощання-благословення своєму коханому краю. Мрія залишилась одна. Її ніби не беруть ворожі стріли. Раптом похитнулась її струнка постать, рука судорожно схопилась за серце, а перед очима поплив туман. Вона бачить вже злі, наліті кров'ю очі, вишкірені зуби тих кількох, що ще залишились. Ось-ось схоплять її вони, вгризуться зубами й питимуть її кров, щоб хоч муками віддячити за себе.

Не діждете! Орел-сіроманець з криком падає

Закон юнака-сумівця

1. Будь вірним Твоєму Богові, Творцеві всесвіту, та скрізь і завжди віддано виконуй Його святу волю!

2. Люби над усе в житті свою Україну, а службою Йї здобудь ім'я Йї доброго сина (дочки).

3. Пам'ятай, що Твоя Нація в неволі, і тому віддай увесь свій труд і боротьбу свою для Йї визволення!

4. Готуйся виконати велике діло будівництва Української Самостійної Соборної Держави!

5. Змагайся бути гідним спадкоємцем боротьби і слави Твоїх героїчних предків.

6. Плекай свою духовність і характер, здобу-

вай знання, щоб послужити в житті вищим ідеалам!

7. Люби свободу, поступай по-справедливості, бережи гідність, бо це найвищі скарби людського життя!

8. Твори добро своїм ближнім, друзям, землякам та всім людям доброї волі!

9. Будь чистим в думках, слові і чині!

10. Знай, що праця єдина дає право на життя!

11. Гартуй силу свого тіла, щоб встояти в життєвій боротьбі!

12. Дорожи власною честю, ім'ям Спілки Української Молоді та доброю славою Української Нації, як зіницю власного ока!

на них, рве першого і злітає в хмари — в його пазурах безсило повисло тіло Мрії.

Завили страшними голосами вороги і не бачать, що величезна скеля перекинулась і, м'яко гупнувши, впала на трупи, придавила їх і закрила назавжди вхід до багатого краю. І зсохлись дерева в долині, розвалились любовно будовані хатки. Пекуче сонце все перетворило в суху безплідну пустелю. Хібащо якийсь бур'ян десь у куточку змагасться із спекою за крапельку вологи.

Зникло все. Рівно-рівно скрізь. А мертва Мрія перетворилась у цю скелю. І кожного року, в той страшний день, коли душі померлих літають і скиглять над проваллями, виходить з-за скелі Золота Мрія. Очі її горять давнім вогнем, в руках закривавлений меч. Вона йде до тієї скелі, що прикрила її відважних товаришок, і довго чути тоді, як завиває вітер, схожий на дівочий плач, а навколо постаті Мрії тихо мають білими крилами душі померлих.

Володимир Бірчак

МОЛИТВА

Я чув таку молитву:

— Міцні груди дай мені, великий, всемогучий Боже, не здобутні для брехні, обману й підлоти, могутні й сильні, як скеля над берегом моря.

— І дай мені, сильний, всемогучий Боже, буйні крила і високий лет вірла. Буйними крилами, щоб прошив я чорні хмари й високим летом знісся до сонця, своїм цілим еством щоб вхопив ясного проміння і надію зніс на землю про близький день нашого повстання.

— І дай мені ясний розум, що вмє відрізнити річ велику від малої. Щоб за велику я йшов у бій кривавий, за малу щоб я й не бився. І охоту дай до праці, щоб ніщо не мало сили знеохотити мене, безоглядну на невдачі усі і на ворогів усіх. І дай запал, який має поет у хвилини творення, і витривалість малої мурашки, що десять разів упаде і знову піднесеться до праці.

*

— І дай мені, Боже... Та я це добре знаю, що Ти хоч сильний і всемогучий — для мене не зобиш жадних чудес!

— Добре знаю, що не даси мені грудей кріпких,

І вчувається знов, як з мертвих грудей летить переможний клич. І трясеться від того поклику гадина в скелях і притьмом тікає геть. А як сонце з'являється, знову все спокійно, тихо".

Голівка всімхнулась і здалось мені, що до мене долинув разом з шумом тихих крил легкий подих: „Та Мрія не вмре, вона житиме вічно".

Я розплющив очі. На потемнілому небі різко виступила, золотом облита різь дивної скелі, сонце прощально кидало червінці на верхи гір. З далекого лісу доносився тихий мрійний шепіт. Так, це був тільки сон. З глибоким, невимовно болочим жалем зацеміло серце. Засмучений, ніби тільки-що поховавши найближчу людину, я спускався з гір до села.

Я все ще бачив казково-гарну голівку з-над скелі, все вчувався мені її ніжно-журливий голос. Я зрозумів у цю хвилину, що Золота Мрія справді живе в душі кожного з нас, мрія бажання боротись і вмерти за свою країну.

як скеля з граніту, а даси слабкі, людські груди, я ж сам мушу взяти молот тяжкої буденщини і серед болю, невдач та вагань викувати міцні, сильні груди!

— І це добре знаю, що не даси мені ні буйного лету ні могутних крил, щоб линув я до сонця і зносив проміння надії на землю. Ні! Я сам мушу навчитися добре ходити по землі і ось тут, на землі, серед людської злости й невдач, мушу сам кувати свої груди на сталь, аж поки не викресу в них віри.

— І я вірю, о, в це я кріпко вірю, що й ясного розуму не зішлеш Ти мені готового з небес, а я сам мушу його здобувати, блудячи по шляхах життя. І ні охоти до праці, ні запалу, ні пильности даром не даси мені! Як мала мурашка, мушу я сам падати і знову підійматися вгору. І падаючи і здійснюючися вгору, день-у-день, в тяжкій праці серед невдач, осміяний людьми і битий, мушу сам це все собі здобувати — у житті й крові.

— І це мое спізнання хай буде початком моєї сили й могутности!

3 життя юнацтва СУМ'у

Юнацький Відділ „Батури"

Вам уже мабуть відомо, молоді Друзі, що в Мюнхені-Фраймані Ваші ровесники заснували перший юнацький відділ. На установчих зборах цього відділу брали участь ті юнаки і юначки, що давніше належали до Спілки Української Молоді, а також і ті, що тепер, почувши про можливість праці в Юному СУМ'і, вступили до неї, щоб у її рядах виховувати самих себе на повноцінних громадян своєї Батьківщини та щоб продовжувати традиції СУМ'у, що діяла на рідних землях 1929-30 рр.

Перші установчі збори, сформивши юнаків і юначок у юнаць-

кий відділ, обрали провід Відділу і устійнили назву — „Батури". Керівник Центральної Управи Юнацьких Відділів, що був присутнім на зборах, побажав новому Відділові успіхів у праці та, затвердивши його, надав йому перше порядкове число.

Як довідуємось, нові Юнацькі Відділи організуються також при Берхтесгаденському та Інгольштадтському осередках.

Надіємось, що і Ви, Юні Друзі, об'єднані в СУМ'і або перебуваючи ще поза організаційним життям української молоді, підете слідами Ваших Друзів з Мюнхену.

Семинар юнацьких керівників СУМ'у

В той самий час, коли організувався в Мюнхені-Фраймані перший юнацький відділ, відбувся також семінар для юнацьких керівників СУМ'у.

Учасники семінару були гістьми на організаційних зборах І. Юнацького Відділу „Батури".

„Авангард" — ілюстрований журнал-місячник Спілки Української Молоді. Головний редактор Петро Карпенко-Криниця. Адреса редакції та адміністрації München, Dachstr. 9/II.

„MOLODE ZYTIA", / „YOUNG LIFE" Issue C - Ukrainian Monthly. - Editor Dr. A. Figol - Authorisation No. UNDP 223, from 1. Jan. 1949, Civil Affairs Division EUCOM. - Circulation 3000. - Printer: Mittelbayer. Zeitung, Regensburg